

NT het
nationale
toneel

**ALGEMEEN
JAARVERSLAG
2010**

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	5
<hr/>	
1. Voorstellingen	7
<hr/>	
2. Publiek	35
Publieksbereik	36
Speelplan	37
Marketing & Communicatie	38
<hr/>	
3. Educatie en Participatie	40
Onderwijs	41
Jongereneducatie	42
Volwasseneneducatie	43
<hr/>	
4. Talentontwikkeling en vernieuwing	44
<hr/>	
5. Internationalisering	46
<hr/>	
6. Sponsoring en mecenaat	48
<hr/>	
7. Personeel & Organisatie	50
Medewerkers	53
<hr/>	
8. Samenstelling bestuur	55
<hr/>	
9. Verantwoording (samenvatting)	57
Algemeen	58
Verslagjaar 2010	60
Exploitatierekening 2010	63
<hr/>	
In memoriam Evert de Jager	65
<hr/>	

INLEIDING

Het jaar 2010 was een uitzonderlijk jaar voor het Nationale Toneel. Met veel hoogtepunten en een dieptepunt dat een grote schaduw heeft geworpen over het gezelschap: de plotselinge dood 'in het harnas' van Evert de Jager op 7 oktober 2010.

In het afgelopen decennium heeft Evert in zijn rol als algemeen directeur het Nationale Toneel ontwikkeld tot het theatergezelschap dat het nu is. Zoals hij zelf nog schreef in het vorige jaarverslag: "een gezelschap dat wordt gekenmerkt door kwaliteit en diversiteit in het repertoire. Reflectief in het Europees erfgoed en (pro)actief door nieuw repertoire en nieuwe theatrale vormen een prominente plek te geven". Wij zullen zijn gedrevenheid, deskundigheid en gezag in de Nederlandse theaterwereld missen. We beschouwen het als een eer om in zijn geest de volgende stappen te zetten met het Nationale Toneel.

In 2010 konden bezoekers zeventien producties van het Nationale Toneel bekijken. Een breed en rijk repertoire, zoals alleen een groot gezelschap dat kan bieden. Van de klassieker *De Kersentuin* door Erik Vos tot Susanne Kennedy die met de innovatieve voorstellingen *The New Electric Ballroom*, *Over Dieren* en *Emilia Galotti* de critici wist te veroveren. Franz Marijnen liet met een reprise van het intieme *Glenn Gould* (met Stefan de Walle in een glansrol) en *P.P.P.* over Pasolini zijn meesterschap zien. *Dat Smoel* trok niet alleen veel publiek in de theaterzaal maar ook in een tent op het Lowlandfestival en Laura van Dolron, onze stand-up philosopher reflecteerde op eigen wijze op de politieke verwarring in Nederland. Last but not least trok de toneelbewerking van Tirza, de succesvolle roman van Arnon Grunberg, in de regie van artistiek directeur Johan Doesburg volle zalen in het hele land, evenals Alan Ayckbourns moderne klassieker *Verre Vrienden*.

We hebben in dit verslagjaar 470 voorstellingen gespeeld, waarvan 207 in de stad Den Haag. Met die voorstellingen hebben we ruim 94.000 bezoekers weten te bereiken. Daarnaast bereikten onze activiteiten op educatief gebied bijna 3.000 leerlingen en studenten. Daarmee hebben we ruimschoots aan onze (kwantitatieve) prestatiedoelstellingen voldaan. We zijn er trots op dat het bezoekerspercentage steeg naar bijna 70% per voorstelling. Cijfers liegen niet, in dit geval. Wij spelen geen 'gesubsidieerd toneel in halfllege zalen'.

Ook (kwantitatieve) erkenning was er genoeg afgelopen jaar. Op 24 november 2010 droeg Anne-Wil Blankers de Theo Mann Bouwmeesterring over aan Ariane Schluter, als hoogste blijk van waardering voor haar uitzonderlijke acteerprestaties. Een persoonlijke toneelprijs die sinds de instelling ervan in 1911 slechts vier keer in andere handen is overgegaan. Kees Hulst ontving voor zijn rol in *Tirza de Louis d'Or* voor de beste acteur en Stefan de Walle de Arlecchino voor zijn rol als Lopachin in *De Kersentuin*. Jeroen Spitzenberger schitterde als Pasolini en kreeg daarvoor de Guido de Moorprijs. Prijzen waren er ook voor Susanne Kennedy (de Erik Vosprijs voor aanstormend talent en de Gouden Bouwmeester voor het beste toneelstuk). Nominaties waren er voor Antoinette Jelgersma voor haar rol in *Over Dieren* (Theo d'Or) en voor Tirza (nominatie Toneel Publieksprijs).

Een jaar van uitersten. Met het aantreden van het Kabinet Rutte dat ingrijpende bezuinigingen voor de sector aankondigde. Voor de beeldvorming: cultuur krijgt zo'n 0,56% van de rijksbegroting en dat moet terug naar 0,38%. Op macroniveau dus een peulenschil op onze nationale begroting, maar met grote gevolgen voor de sector. De huidige basisinfrastructuur zal niet meer gehandhaafd kunnen worden. Meer samenwerking en concentratie is nodig. Dat hoeft niet per se slecht te zijn, onder druk ontstaat ook vernieuwing.

Pijnlijk is wel dat de erkenning van cultuur als een belangrijke economische en sociale factor zo plotseling lijkt omgeslagen. Natuurlijk kunnen we beter – maar dan graag in dialoog. En zonder dat we ons als slachtoffer gaan gedragen. Dat laatste gaat het Nationale Toneel in 2011 dan ook niet doen. Sterker nog: we doen er alles aan om de nieuwste ontwikkelingen als een "blessing in disguise" te beschouwen. Onze drijfveer is en blijft dat we de rijkdom van het toneel willen tonen. Dat we ons publiek willen inspireren en verrassen. Niet voor onszelf maar voor de samenleving.

Johan Doesburg heeft in 2010 aangegeven zijn artistiek leiderschap, na ruim zestien jaar, neer te willen leggen ten faveure van zijn regisseurschap. Met de aanstelling van Theu Boermans als nieuw artistiek directeur en Walter Ligthart als zakelijk directeur is daarmee een volledig nieuwe directie aangetreden.

Dat markeert een nieuwe stap in de ontwikkeling van het Nationale Toneel. We gaan ons als gezelschap verder ontwikkelen als stadsgezelschap. Dat doen we in nauwe samenwerking met de Koninklijke Schouwburg en andere Haagse instellingen. Een stadsgezelschap met een duidelijk artistiek profiel: bewust van de verbinding tussen theatergeschiedenis en actualiteit. Met toneel dat hoofd en hart, maar ook ogen en oren aanspreekt. We blijven als Nationale Toneel 'in het land' spelen. We werken aan nieuwe vormen van programmering en financiering. Educatie en internationalisering worden belangrijker peilers. Wij zien de opgave van 2011 en daarna met vertrouwen tegemoet en willen ons verbinden met de toekomst zoals die zich aandient.

Wij tarten de voortekens. Geen mus valt ter aarde of het is voorbeschikt. Als het nu moet zijn, is het niet in de toekomst, is het niet in de toekomst, dan is het nu; is het niet nu, dan komt het nog. Bereidheid is alles.

UIT: 'HAMLET' VAN WILLIAM SHAKESPEARE

Ik wens u en ons veel bereidheid toe.

Walter Ligthart
Zakelijk directeur

1. VOORSTELLINGEN

VOORSTELLINGEN

DE KERSENTUIN

van Anton Tsjechov
Grote zaal, reisvoorstelling
Speelperiode 10.11.2009 - 13.02.2010
Bezoekers in 2010: 14.907

Ljoebow Betty Schuurman
Anja Sophie van Winden
Warja Anniek Pheifer, Manoushka Kraal (vanaf
12.01.2010)
Gajew Hubert Fermin
Lopachin Stefan de Walle
Trofimow Vincent Linthorst
Pisjtsjik Bas Keijzer
Charlotta Bien De Moor
Jepichodow Jelle de Jong
Doenjasja Annemaaike Bakker
Firs Wim Meuwissen

Jasja Anne Prakke

Voorbijganger Bas Keijzer (d)

Musici Jules Kirch (contrabas) en leden van Shtetl
Band Amsterdam: Iefke Wang (viool), Michiel
Ockeloen (accordeon)

Tekst Anton Tsjechov

Regie Erik Vos

Vertaling en bewerking Erik Vos en Inez van Dullemen

Dramaturgie Karim Ameer

Toneelbeeld Tom Schenk

Licht Fredy Deisenroth

Kostuums Elena Mannini

Muziek/geluidsdecor Matthijs Vos

SYNOPSIS

Nood is aan de man. Een familie komt bezorgd
bijeen in hun landhuis. De enorme villa, omringd
door een kersenboomgaard, dreigt vanwege
torenhoge schulden te worden geveild. Zakenman
Lopachin komt met een reddingsplan: om de
kostbare grond en de plek van talloze gelukkige
jeugdherinneringen te behouden, moet de kersentuin
omgehakt worden en bebouwd met vakantie-
huisjes. Maar de familie weigert de harde realiteit
onder ogen te zien.

MOTIVATIE

Erik Vos regisseert met enige regelmaat voorstellin-
gen bij het Nationale Toneel. Thematisch sloot deze
latere Tsjechov enerzijds goed aan bij Vos' eigen
levensfase en anderzijds zeker ook bij de maatschap-
pelijke verwarring veroorzaakt door stijgende
werkeloosheid en toenemende financiële problemen
bij Europese overheden. Vos over *De Kerstentuin*:
'Niemand kan echt goed begrijpen wat er allemaal
gebeurt, er is geen werk meer, geen geld, zekerhe-
den vallen weg, niemand heeft nog wat hij vroeger
had'.

REALISATIE

De Kerstentuin zou regisseur Erik Vos maken met zijn
muze van weleer, Appel-actrice Sacha Bulthuis. Twee
weken voor het begin van de repetities moest
Bulthuis echter wegens ernstige ziekte haar rol
teruggeven. Op 15 oktober overleed ze. De rol van
Ljoebow werd overgenomen door Betty Schuurman,
lid van het vaste ensemble. Met haar in de hoofdrol

werd de voorstelling een lichte en ontroerende afscheidssymfonie, die consequent volle zalen trok.

PERS

Trouw

Ontwapenende vitaliteit in zweriger Kersentuin.
Vos geeft het taaleigen van Tsjechov een opfrisbeurt.

Telegraaf

Regisseur Erik Vos houdt de melancholie op afstand en geeft de luchtige accenten in Tsjechovs klassieker alle ruimte.
Vincent Linthorst en vooral ook Stefan de Walle spelen tegenstellingen mooi uit.

AD

Gelauwerde Erik Vos geeft zijn acteurs de eer die ze toekomt.
Een mooie rol van Betty Schuurman.

Volkskrant

De acteurs schakelen heen en weer tussen heftige, soms ronduit kluchtige scènes en klein, ontroerend spel.
Anniek Pheifer als de naar liefde hunkerende stiefdochter Warja speelt sterk.
Mooi geluidsdecor (Matthijs Vos) en de dito scenografie van Tom Schenk.

NRC

Vos maakt een mooie, lichte Kersentuin, rijk aan treffende details en met sterk ensemblespel.

PUBLIEK

Hoe mensen zo kunnen zijn dat de hele wereld om je heen instort en ondertussen gewoon lekker door blijven dansen.
Wat is het allemaal mooi in de voorstelling verwerkt en wat een schitterend samenspel met de acteurs.

We hebben 'de Kersentuin' al drie keer gezien en zaterdag zijn we ook bij de laatste voorstelling. Het blijft prachtig. Het decor, het spel, de muziek, alles is tot in de puntjes uitgewerkt. Complimenten voor allen die dit mooie stuk tot stand gebracht hebben. Bravo!

PRIJZEN

- Arlecchino voor Stefan de Walle

VOORSTELLINGEN

THE NEW ELECTRIC BALLROOM

van Enda Walsh
Vlakke vloer, NT Gebouw, Frascati
Speelperiode 1.12.2009 - 16.01.2010
Bezoekers in 2010: 738

Clara Nettie Blanken
Breda Juul Vrijdag
Ada Çigdem Teke
Patsy Jochum ten Haaf

Tekst Enda Walsh
Regie Susanne Kennedy
Vertaling Karst Woudstra
Dramaturgie Rezy Schumacher
Toneelbeeld Katrin Bombe
Geluidsontwerp Richard Janssen
Kostuums Lotte Goos
Licht Jan Harm Wagner

SYNOPSIS

Roller Royle, een Rock&Roll ster die veertig jaar geleden speelde in The New Electric Ballroom, was ooit de grote liefde van Clara en Breda. Hij bracht hun harten zo op hol dat ze elkaars grootste concurrent werden, maar uiteindelijk kregen ze hem geen van beiden. Sindsdien leiden de zussen een teruggetrokken bestaan. Hun dagen verlopen volgens een vast patroon van theedrinken en het ophalen van herinneringen. Ada, hun jonge zusje, hoort hun verhalen aan, maar droomt van de dag dat ze deze verstikkende cocoon kan verlaten. Op een dag verklaart Patsy, de visboer en hun enige contact met de buitenwereld, Ada de liefde. Patsy beseft niet dat hij daarmee het risico loopt de nieuwe Roller Royle te worden.

MOTIVATIE

Enda Walsh schrijft ontregelende en onconventionele verhalen over eenzame mensen die zich hebben teruggetrokken in zichzelf. Ook *The New Electric Ballroom* gaat over de angst om te leven en lief te hebben. Met taal creëren de drie personages hun eigen werkelijkheid. De vergelijking met hedendaagse Hikimori dringt zich op: jongeren die zich terugtrekken in hun kamer, omdat ze de enorme druk van de buitenwereld niet meer aankunnen. Contact met de buitenwereld verloopt via social media, waar ze kunnen zijn, wie ze in het echte leven hadden willen worden. Een actueel thema voor de facebook-generatie.

REALISATIE

Susanne Kennedy, bekend om haar vormbewuste voorstellingen van nieuw toneelrepertoire, heeft voor de voorstelling een eigen universum gecreëerd, geholpen door een van de beste jonge vormgevers van dit moment: Katrin Bombe. Het door Bombe ontwikkelde kijkdoosdecor benadrukt het sociale isolement. Kennedy brengt het stuk terug tot een situatie, een staat van zijn. Met name de jongere toeschouwers zijn enthousiast. Kennedy bewijst zich opnieuw als een toonaangevend regisseur voor een nieuwe generatie.

PERS

De Volkskrant

Een intrigerend, koortsachtig droomverhaal met een vervreemdende en beklemmende sfeer.

NRC

Susanne Kennedy ontwikkelt zich in de kleine zaal van het Nationale Toneel van veelbelovend huisprovocateur tot belangrijk regisseur.

Trouw

Confronterende naargeestigheid in nagespeelde liefdesfabel. De rituele vorm van nihilisme roept associaties op met Beckett. Een confronterende voorstelling met excentrieke situaties.

PUBLIEK

Bijzondere voorstelling, geboeid vanaf het begin. Ontzettend origineel neergezet door vier getalenteerde acteurs die de humor in het stuk heerlijk naargeestig neerzetten.

Genoten van deze mooie, ontroerende voorstelling. prachtig spel in een mooi decor. NT: koester Susanne Kennedy.

PRIJZEN

- Erik Vosprijs voor aanstormend talent (Susanne Kennedy)
- Gouden Bouwmeester voor beste toneelstuk

VOORSTELLINGEN

GLENN GOULD (reprise)

van Franz Marijnen
Vlakke vloer, kleine zaal NT Gebouw
Speelperiode 25.05.2010 - 12.06.2010
Aantal bezoekers: 1.127

Glenn Gould Stefan de Walle
Interviewer Rosa Mee
De jonge Glenn Pieter Verhulst, Sebastiaan de Jong
of Sander Lekkerker

Regie en tekst Franz Marijnen
Dramaturgie Karim Ameur
Muziek Alain van Zeveren
Decor Marcos Viñals Bassols
Licht Jan Harm Wagner
Kostuums Iris Elströdt

SYNOPSIS

In zijn streven naar de perfecte vertolking keert de excentrieke pianovirtuoos Glenn Gould de ‘gevaarlijke’ concertzaal de rug toe en sluit zich op in de ‘veilige’ wereld van zijn geluidsstudio.

MOTIVATIE

Regisseur Franz Marijnen raakte op jonge leeftijd geboeid door Glenn Gould. Al jaren wilde Marijnen een voorstelling maken rondom de muzikant-kluizeenaar, die zulke pregnante vertolkingen van Bach, Beethoven en Schönberg op zijn naam had staan: “ik ben altijd gefascineerd geweest door rare vogels die zo intens voor hun kunst leven, soms met de dood tot gevolg. Bataille, Bacon, Pasolini, Gould”. Dat leverde in 2008 al een prachtige voorstelling op, volledig uitverkocht in 2008, bij de herneming in 2009 en daarom opnieuw in reprise in 2010.

REALISATIE

Herneming van eerdere voorstelling.

PERS

Elsevier

Dat die voorstelling nu wordt hernomen, is volkomen terecht, want Marijnen heeft er een meesterlijke muzikale toneelavond van gemaakt.

Acteur Stefan de Walle vertolkt het excentrieke pianogenie met precies de juiste mix van exaltatie en mensenschuwheid.

NRC

Stefan de Walle vertolkt Gould op voortreffelijke wijze: oprecht, authentiek en intrigerend. Glenn Gould is een grootse voorstelling.

Trouw

Een meesterlijk portret van de eenzame pianist Glenn Gould.

Telegraaf

Glenn Gould is bovenal een integer portret van een muzikaal genie.

Volkskrant

De Walle speelt deze contactgestoorde en hypochondrische man met een gepaste intensiteit.

PUBLIEK

Fantastische voorstelling met werkelijk een fenomenale prestatie van Stefan de Walle. Iedereen moet proberen dit nog te kunnen komen bewonderen. Echt een hoogtepunt van dit theaterseizoen!

Wat had ik graag deze voorstelling nog eens bezocht, maar helaas uitverkocht! Wat een pech maar ik voel mij bevoorrecht dit mee te hebben gemaakt. Stefan de Walle: zeer veel dank en alle respect!

VOORSTELLINGEN

DAT SMOEL

van Polly Stenham
Vlakke vloer, kleine zaal NT Gebouw,
Speelperiode 19.01.2010 - 27.02.2010
Festivaltent, Lowlandsfestival Biddinghuizen
Speeldatum 20.08.2010
Aantal bezoekers: 4.008

Martha Susan Visser
Henry Tim Murck
Mia Roos Eijmers
Hugo Jobst Schnibbe
Izzy Laura de Boer
Alice Anne Rats (alleen op film)

Tekst Polly Stenham
Vertaling Tom Kleijn
Regie Jaap Spijkers

Dramaturgie Costiaan Mesu
Toneelbeeld Michiel Voet
Licht Jan Harm Wagner
Kostuums Catherine Cuykens
Muziek / geluidsdecor Arjan Kruidhof
Video Bobby Boermans

SYNOPSIS

Een welgesteld gezin na een heftige scheiding: vader Hugo is zakenman en vertrokken naar Hong Kong waar hij een nieuw gezin heeft gesticht. De twee tieners Mia en Henry blijven achter bij hun moeder Martha, een zware alcoholiste met geestelijke problemen. Mia gaat naar kostschool en Henry neemt de zorg voor Martha op zich. Op een dag mishandelen Mia en haar vriendin Izzy een dertienjarig schoolgenootje. Als Mia's vader terugkeert om orde op zaken te stellen, breekt de hel los.

MOTIVATIE

het Nationale Toneel is altijd op zoek naar volwassen teksten, die een jonger publiek aanspreken. Zo'n tekst werd gevonden in het debuut van de indertijd negentienjarige Polly Stenham. In het stuk behandelt zij volwassen thema's die voor jongeren in een moderne samenleving een belangrijke rol spelen: gebroken gezinnen, verantwoordelijkheid, volwassenheid, drugs en alcohol, de capsulaire samenleving.

REALISATIE

Voor de rollen werd een aantal uitstekende acteurs aangetrokken die door hun televisiewerk ook bekendheid genieten bij een nieuw, onervaren theaterpubliek. De regie werd toevertrouwd aan Jaap Spijkers, die zich sterk maakt voor een heldere vorm van realistisch acteurstoneel. In de vormgeving werd, onder andere door het gebruik van video, gestreefd naar een beeldtaal die aansluit bij de beleving van jongeren. Dit alles zonder de emotionele volwassenheid van de toneeltekst uit het oog te verliezen.

PERS

NRC

Briljante vertaling, heftige regie, razend intrigerend spel. Een geweldig theaterstuk.

Volkskrant

De prima acteursgroep mag zich van Jaap Spijkers uitleven in enkele heftige confrontaties.

Knappe performance van Susan Visser. Een vrouw die wispelturigheid, de gefakete angstaanvallen en diverse deliria van Martha van breekbare gevoeligheid kan voorzien. Ze speelt de alcoholica zonder scrupules en trekt zo terecht alle aandacht naar zich toe.

Telegraaf

Het debuut van de Britse schrijfster Polly Stenham getuigt van een verbijsterende rijpheid.

Mia wordt met gepaste gelaagdheid gespeeld door Roos Eijmers.

Tim Murck, die zich eerder al positief onderscheidde..., maakt van Henry een gepijnigde ziel.

Alles gebracht met humor.. zonder dat Stenhams familie-tragedie daarmee ook maar iets van zijn emotionele impact verliest.

AD

Een spannende, beklemmende intrige ontspint zich in de regie van Jaap Spijkers bij het Nationale Toneel. Beklemmend, maar ook hilarisch.

Trouw

Dat Smoel raakt je ziel.

PUBLIEK

Heftig thema, zeer goed neergezet met genoeg hilarische momenten, zodat je niet met een zwaar gevoel in je maag naar huis gaat. Voortreffelijk spel met name van Susan Visser. Complimenten ook voor het decor.

We vonden het echt ongelooflijk geweldig!!! Heel goed gespeeld! Doei.

Heel goed geacteerd, mooi verhaal, Tim = een lekker ding!!

Dat Smoel is cool!

VOORSTELLINGEN

TIRZA

naar Arnon Grunberg
Grote zaal, reisvoorstelling
Speelperiode 02.03.2010 – 12.06.2010
Aantal toeschouwers: 31.671

Jörgen Hofmeester Kees Hulst
De echtgenote Ariane Schluter
Tirza / Ibi Sophie van Winden
Choukri Tibor Lukacs
Andreas/ Uitgever/ Hans Xander van Vledder
Ester/ Bankier Eva van de Wijdeven
Kaisa Beyoncé Offei, Chevainy Inge, Jinte Uiterloo,
Nagyova Madirsan, Yasmina Ajala, Naomi Liefeld,
Thayra Post, Yessle Weltevreden en Oumy Soumah

Naar Arnon Grunberg
Toneelbewerking Sophie Kassies
Regie Johan Doesburg
Dramaturgie Rezy Schumacher
Toneelbeeld Tom Schenk
Kostuums Dorien de Jonge
Licht Reinier Tweebeeke
Muziek Harry de Wit

SYNOPSIS

Jörgen Hofmeester is alles kwijtgeraakt. Zijn met zorg bij elkaar gespaarde vermogen lost na de aanslag op de Twin Towers samen met het hedgefund op in het niets. De uitgeverij waar hij werkt verklaart hem overtuigd. Zijn vrouw heeft hem verlaten en zijn oudste dochter is geëmigreerd naar Frankrijk. De enige voor wie hij nog leeft is Tirza, zijn achttienjarige lievelingsdochter, zijn belofte voor de toekomst. Een belofte die aan diggelen gaat wanneer ze thuiskomt met haar nieuwe vriendje Choukri, in wie Hofmeester niemand anders ziet dan de terrorist Mohammed Atta. De vijand is binnengedrongen. Dat hij zijn Tirza verliest aan deze man, doet bij Hofmeester alle stoppen doorslaan.

MOTIVATIE

Grunberg legt met *Tirza* de vinger op één van de zere plekken van de westerse beschaving: de hysterische hunkering naar orde om daarmee te verhinderen dat het failliet van onze cultuur zichtbaar wordt. Hoofdpersoon Jörgen Hofmeester is het ultieme voorbeeld van de zelfgenoegzame mens die sinds 2001 veel van zijn zekerheden heeft zien verdampen en in zijn angst en vertwijfeling het kwaad van buiten vreest, zonder te zien hoezeer het in hem zelf schuilt. De manier waarop Grunberg het gevoel van verlies van Hofmeester koppelt aan de gebeurtenissen rond 9/11 is een meesterzet.

REALISATIE

Regisseur Johan Doesburg maakte met bewerkster Sophie Kassies eerder toneelversies van de romans *Elementaire deeltjes* van Michel Houellebecq en *De Graaf van Monte Christo* van Alexandre Dumas. De hernieuwde samenwerking bij *Tirza* leidde tot een heldere bewerking waarin de acteurs op het toneel gezamenlijk het verhaal van *Tirza* vertellen. Die vertelling voorzag componist Harry de Wit van een

klankwereld, in de geest van de bewerking live uitgevoerd door de acteurs. Tom Schenk ontwierp een toneelbeeld dat associaties oproept met een terrarium in een zandvlakte: De keuken van een huis in Amsterdam Zuid in een onmetelijke woestijn. Op het eind lost alles op in zandkleurige leegte.

PERS

NRC

Meesterwerk van Grunberg als glashelder toneelstuk. Doesburgs onnadrukkelijke regie trekt ons vloeiend door het verhaal.

Kees Hulst is een indrukwekkende Jörgen Hofmeester.

Trouw

Schaamteloos vitale toneelversie van Tirza.

De vernuftige bewerking buit de theatrale kracht van het boek ten volle uit.

Krankzinnig en verontrustend.

Volkscrant

Hulst speelt de rol met vakmanschap en enorme energie.

AD

Tirza net zo aangrijpend op het toneel als in het boek.

Wrang en humoristisch, absurd en herkenbaar.

Hulst moet de Hofmeester zijn die Grunberg bij het schrijven voor ogen had.

Elsevier

Fenomenale Louis d'Or-waardige rol van Kees Hulst.

Telegraaf

Ariane Schluter speelt een mooie mengeling van sarcasme en wanhoop.

PUBLIEK

Laat met grote schoonheid zien hoe alles kapot kan gaan.

Een ongelofelijke tragedie en puur.

Geweldig spel. Top toneel!

PRIJZEN

- Louis d' Or voor beste acteur (Kees Hulst)
- Nominatie Toneelpublieksprijs

VOORSTELLINGEN

P.P.P.

teksten van en over Pier Paolo Pasolini
Vlakke vloer, kleine zaal NT Gebouw
Speelperiode 30.03.2010 – 22.05.2010
Aantal toeschouwers: 2.206

Pier Paolo Pasolini Jeroen Spitzenberger

Ensemble

Jochum ten Haaf
Betty Schuurman
Jaap Spijkers
Bien De Moor
Jan-Paul Buijs
Anne Rats
Gjalt Lindeboom
Dorike van Genderen
Yannick Noomen
Eva Smid

Tekst & Regie Franz Marijnen

Dramaturgie Karim Ameer

Decor Marcos Viñals Bassols

Kostuums Iris Elströdt

Muziek Alain van Zeveren

Licht Jan Harm Wagner

Video Wout Boekeloo

Vertalingen Karim Ameer, Karel van Eerd, Tom Kleijn, Pauline Moody, Laurens Spoor, Rob van der Veer, Dolf Verspoor, Hans Visserman

SYNOPSIS

De filmmaker, dichter, essayist en politiek activist Pier Paolo Pasolini (1922 - 1975) was de gesel van het Italiaanse establishment. In P.P.P. wordt getoond hoe hij opgroeit op het Noord-Italiaanse platteland, er emotioneel en seksueel tot wasdom komt, om vervolgens uit dit paradijs te worden verdreven na een zedenschandaal. Op tweeëntwintigjarige leeftijd trekt hij naar de smerige en opwindende metropool Rome. Daar pas wordt hij de kunstenaar zoals wij die kennen, de dwarse denker en provocateur. In Rome gaat hij ook gewelddadig ten onder. De moord op Pasolini door een 'jongen van de straat' loopt als een rode draad door de voorstelling heen.

MOTIVATIE

Zijn fascinatie voor de controversiële kunstenaar zette Franz Marijnen aan een voorstelling te maken over 'dit vat vol tegenstrijdigheden', de communist die ook katholiek was, de kosmopoliet die altijd bleef terugverlangen naar het leven op het land, de homoseksueel die zich omringde met alleen maar vrouwen. P.P.P. is een onderzoek naar de motieven en drijfveren van een tegendraadse kunstenaar, die een standaard heeft gezet in zijn vakgebied.

REALISATIE

De tekst van P.P.P. ontstaat al repeterend. Gedichten, filmfragmenten, essays, journaals en biografische fragmenten van de hand van Pasolini worden verzameld, gelezen en improviserend op de speelvlak 'afgeklopt' op hun dramatische en theatrale potentieel. In de loop van het repetitieproces ontstaat een tekst die het verhaal van de *Werdegang* van deze grote Italiaanse kunstenaar vertelt.

PERS

AD

Geest van Pasolini leeft voort bij het Nationale Toneel.

Volkskrant

Het Nationale Toneel verdiept zich op speelse wijze in het leven van de omstreden P.P.P. Deze speelse aanpak werkt. Eén voor één vervullen de acteurs overtuigend hun rol in het leven van P.P.P.

Spitzenberger laat hem mooi zien wanneer de held op zijn kwetsbaarst is.

Het kan niet anders of P.P.P. is ook jÓuw held.

Telegraaf

Marijnen benadrukt de sterke actualiteitswaarde die het werk van Pasolini nog altijd kent.

Voor de kenner is P.P.P. een feest der herkenning, voor de Pasolini-groentjes een intrigerende kennismaking die smaakt naar meer.

NRC

De mooie, donkerharige Jeroen Spitzenberger is een sterke, kwetsbare Pasolini.

De verhoorscènes met zijn moordenaar zijn huiveringwekkend.

PUBLIEK

De voorstelling was even fascinerend als P.P.P. zelf. Chapeau.

Wat een heftig stuk. Fantastisch!

Indrukwekkend; een bijzonder leven op passende wijze gespeeld!

PRIJZEN

- Guido de Moorprijs 2010 voor Jeroen Spitzenberger

VOORSTELLINGEN

OVER DIEREN

van Elfriede Jelinek
Vlakke vloer, kleine zaal NT Gebouw, Frascati
Speelperiode 13.04.2010 – 08.09.2010
Aantal toeschouwers: 1.608

Spel

Vincent Linthorst
Çigdem Teke
Antoinette Jelgersma
Pieter van der Sman
Caroline Liekens
Jobst Schnibbe

Tekst Elfriede Jelinek

Vertaling Tom Kleijn

Regie Susanne Kennedy

Dramaturgie Marit Grimstad Eggen

Decor Lena Müller

Video Lena Müller, Richard Janssen

Kostuums Lotte Goos

Lichtontwerp Jan Harm Wagner

Geluidsontwerp Richard Janssen

SYNOPSIS

Een vrouw spreekt tegen haar afwezige geliefde. Ze verlangt naar Dé Liefde die misschien wel Alles zin kan geven. Ze vraagt zichzelf en ons: 'Zal hij willen, zal hij niet willen?'. Ondertussen horen we gesprekken met klanten van een escortbureau. 'Is anale seks zonder condoom inbegrepen of heeft dat een meerprijs?'. Vrouwen hebben nauwelijks een stem, enkel een marktwaarde. Er bestaat geen verschil tussen liefde en prostitutie. Seksualiteit wordt, net als alle andere verhoudingen in onze samenleving, bepaald door macht en is dus politiek.

MOTIVATIE

Elfriede Jelineks literaire werk is een daad van verzet tegen een door mannen gedomineerde, kapitalistische maatschappij waarin de zwakkeren gemarginaliseerd worden. Haar wapen tegen deze machtsstructuur is taal. Jelineks teksten gelden in Nederland als moeilijk, zo niet onbegrijpelijk. Met een goede dramaturgie zijn ze juist bijzonder interessant. Het Nationale Toneel deelt Kennedy's fascinatie voor deze compromisloze auteur.

REALISATIE

Decorontwerpster Lena Müller heeft de gezichten van bezoekers gefilmd en deze beelden verwerkt in het decor: tientallen televisies die in rijen op de vloer zijn geplaatst. Zo kijken vanaf de beeldschermen tientallen mannen het publiek indringend aan. De acteurs, gestoken in anonieme, uniforme, rolbevestigende kleding staren het publiek aan met een lonkende blik. Zo maken zij de toeschouwers tot voyeurs en medeplichtig aan de seksueel getinte handelingen op het podium. Kennedy reduceert de vrouwen op het toneel tot ultieme gebruiksvoorwerpen en de mannen tot een homogene beestachtige massa. Hetgeen een indringend en confronterend effect sorteert bij het publiek.

PERS

Volkscrant

Over Dieren geeft - geënceneerd in Kennedys eigen stijl van beklemmende horror en groteske humor - een blik in een spookhuis van een bordeel.

Jelgersma speelt haar rol voortreffelijk. Confronterend.

Telegraaf

Antoinette Jelgersma – breekbaar, humoristisch en met sterke expressie.

Via een geraffineerde omweg grijpt Susanne Kennedy je bij de kladden.

Parool

Over Dieren slaagt erin om op vernieuwende wijze met taal om te gaan.

Spelers kaatsen op overtuigende en confronterende wijze de woordenstroom van Elfriede Jelinek rond.

Trouw

Kraakhelder en herkenbaar.

PUBLIEK

Het was een heel bijzondere, niet vrolijke voorstelling, waar ik heel vaak met een lach zat te kijken. Ik vond met name Antoinette bijzonder goed spelen: sprankelend en mooi in haar expressies. Haar spel was voor mij heel nieuw. Vooral haar wil ik hier hulde brengen.

Bijzonder goed geacteerd en wat een bijzonder stuk! Dat het publiek betrokken werd bij het stuk maakte het extra pakkend.

Wat werd er goed geacteerd, wat een vondsten, de borende blikken van de acteurs, beklemmend, indringend mooi! Mijn zoon (18) vond het ook "echt super chill".

Gisteren 'Over dieren' gezien - en nog niet helemaal van bekomen. Verontrustend en confronterend. Buitengewoon acteerwerk. Een must-see als je over je eigen grenzen durft heen te stappen.

PRIJZEN

- Nominatie Theater Festival 2010
- Nominatie Theo d'Or voor beste actrice (Antoinette Jelgersma)

VOORSTELLINGEN

STEMWIJZER

van Laura van Dolron
Vlakke vloer, kleine zaal NT Gebouw
Speelperiode 02.06.2010 - 06.06.2010
Aantal bezoekers: 220

Tekst, concept en spel Laura van Dolron
Dramaturgie Rezy Schumacher
Licht Paul in het Veld

CONCEPT

Nadat het kabinet op 20 februari 2010 was gevallen, wilde Laura van Dolron onmiddellijk een voorstelling maken over de politieke verwarring. Met de kiezers wilde ze op zoek gaan naar een ander geluid tussen het geweld van schreeuwerige polls en luidruchtige politici. Vandaar een verkiezings-performance in de regeringsstad Den Haag. Tijdens deze happening spreekt Van Dolron de toeschouwers/ kiezers streng doch rechtvaardig toe en laat hen meedenken over vrijheid en verantwoordelijkheid, over klagen en verwijtende blikken naar hulpeloze politici. Omdat Nederlanders ooit samen hebben besloten dat politici een veel grotere leegte moeten vullen dan ze kunnen. Over existentiële vragen dus ook. Een persoonlijke stemwijzer die heel anders uitvalt dan de kiezer verwacht.

MOTIVATIE

Met de voorstellingen van *artist in residence* Laura van Dolron kan het Nationale Toneel direct, scherp en snel op de actualiteit reageren. Haar voorstellingen vereisen geen lange voorbereidingstijd en geen complexe vormgeving. Laura van Dolron gebruikt de actualiteit als voedingsbodem voor haar *stand up philosophy* – voorstellingen. Over het verwende gedrag van de kiezer ('Hoelang blijf je zweven totdat je valt?') en het vragen van begrip voor de moeilijke taak van politicus.

REALISATIE

Ter voorbereiding op de voorstelling doorliep Van Dolron een 'snuffelstage' bij twee doorgewinterde politici: Boris van der Ham en Jeltje van Nieuwenhoven. Haar verbazing over het mechanisme waarin debatten, nabesprekingen, opinies en imago belangrijker zijn dan de onderwerpen zelf resulteert in de korte serie voorstellingen (zes opeenvolgende avonden), opgezet als een sobere verkiezingsperformance. Op het podium vijf flip-overs - die verder niet worden gebruikt - en Laura van Dolron zelf, met in haar hand een klein rood potlood, waar ze zich geen raad mee weet.

PERS

Volkskrant

Van Dolron ontwikkelt zich onder de vleugels van het Nationale Toneel intussen met vallen en opstaan tot een van

de interessantere jonge theatermakers.

Op onnavolgbare en soms poëtische wijze maakt ze het politieke persoonlijk.

Van Dolron is slim, ad rem, geestig en weet haar publiek meesterlijk in allerlei onverwachte denkrichtingen te duwen.

NRC

Haar bespiegelingen zijn verfrissend en welkom – het is jammer dat daar geen miljoenen kijkers voor zijn.

toneel.blog.nl

De tekst barst van de actualiteit en Van Dolron vertelt geen gepolijst verhaaltje. Dat is de kracht van haar voorstellingen.

PUBLIEK

Lieve Laura, als jij het voor het zeggen had zou het allemaal anders zijn. Menselijker, vrijer. Chaotischer vooral, misschien ook zachter.

VOORSTELLINGEN

GINNY & THE TONICS

van Michel Sluysmans
Festivaltent, Lowlandsfestival Biddinghuizen
Speelperiode 20.08.2010
Aantal toeschouwers : 800

Ginny Anniek Pheifer
Tonnie Michel Sluysmans
The Tonic
Dick Brouwers
Wim Elzinga
Theo Sieben
Henk Jonkers

SYNOPSIS

Ginny & the Tonic vertelt het verhaal van een country-rockbandje. Als de kroeg volstroomt staat zanger Tonnie met zijn hoofd gebogen voor de microfoon. Fles in de hand. The Tonic zitten klaar achter hun instrumenten. Ginny staat gespannen te wachten op wat komen gaat. Dan begint het optreden. Gaandeweg de benevelde avond wordt het gruwelijke verhaal achter de band ontsluit. Hoe alcohol de band uit elkaar heeft geslagen. Hoe graag Tonnie een kindje wil van Ginny. Hoe zij hem afwijst. En uiteindelijk hoe Tonnie zijn Ginny om het leven brengt. Ginny & the Tonic is een concert en een theatervoorstelling ineen. Een alcoholisch requiem in dertien liedjes.

MOTIVATIE

Ginny & the Tonic is ontwikkeld als gelegenheidsproject om te kunnen spelen op andere plekken dan het theater. Na enkele try-outs in de artiestenfoyer van de Koninklijke Schouwburg vindt op Lowlands de landelijke première plaats van deze voorstelling die het midden houdt tussen muziek en toneel en een breed publiek aan wil spreken.

REALISATIE

De drijvende kracht achter het project is acteur, schrijver en regisseur Michel Sluysmans. Samen met actrice Anniek Pheifer ontwikkelde hij een voorstelling die in eerste instantie een collage van meer of minder bekende countrysongs is. De keuze voor bestaande songs werd gemaakt met het oog op het bereiken van een breed publiek. Gelijktijdig werd een passende raamvertelling ontwikkeld.

PUBLIEK

Erg grappige mix tussen tragedie en muzikale komedie.

Lekkere liedjes met een knipoog!

VOORSTELLINGEN

RETOUR HOLLANDSE SPOOR

van Gerardjan Rijnders, Nazmiye Oral, e.a.
Vlakke vloer, kleine zaal NT Gebouw
Speelperiode 31.08.2010 – 09.10.2010
Aantal toeschouwers: 4.165

Onno Pieter van der Sman

Henk Michel Sluysmans

Lina Meral Polat

Hamid Dennis Rudge

Roos Esther Scheldwacht

Daniël Sadettin Kirmiziyüz

Sjon Kevin Schoonderbeek

Joke Antoinette Jelgersma

Harm Michel Sluysmans (d)

Menno Vincent Linthorst

Olga Victoria Koblenko

Kowalski Pieter van der Sman (d)

Suppoost Ronald Boogaard

Muzikanten

Reint van den Brink (o.l.v.)

Michael von Villiez

Remco Sietsema

Ian Rijkssen

Tekst

Gerardjan Rijnders

Nazmiye Oral

Michel Sluysmans

Regie Johan Doesburg

Dramaturgie Costiaan Mesu

Toneelbeeld Tom Schenk

Licht Reinier Tweebeeke

Kostuum Iris Elströdt

Video Sergio Gridelli

SYNOPSIS

Retour Hollandse Spoor is een realitysoap. Deelnemers aan een (her)integratietraject krijgen de opdracht om de oer-Hollandse toneelklassieker *Op hoop van zegen* van Heijermans te spelen. Met als setting het grootste schilderij van Nederland: Het Panorama Mesdag in Den Haag. Dan blijkt dat de organisatoren zich niet aan de afspraken houden. De deelnemers worden opgesloten in het Panorama en krijgen steeds extremere opdrachten.

MOTIVATIE

Retour Hollandse Spoor is in de geest een vervolg op *Hollandse Spoor*, de openingsvoorstelling van het nieuwe Nationale Toneelgebouw in 2008. Met deze voorstellingen willen wij een divers publiek bereiken uit alle lagen van de samenleving. Ook mensen die normaal nooit naar het theater gaan. Een feest van herkenning voor elke Hagenaar of Hagenees. Zo proberen wij invulling te geven aan de sociale functie van een stadsgezelschap.

REALISATIE

Voor *Retour Hollandse Spoor* zijn wij in een vroeg stadium om de tafel gaan zitten met de schrijvers van de eerste *Hollandse Spoor*. Wederom werd gekozen voor een herkenbare Haagse setting, ditmaal Panorama Mesdag. Voor het verhaal werd gebruik gemaakt van het typisch Hollandse drama *Op hoop van zegen* van Herman Heijermans. Daarmee werd een extra educatieve waarde toegevoegd. Mede door het gebruik van de scherpe observaties van de

spelersgroep werd *Retour Hollandse Spoor* een feest van herkenning voor elke inwoner van Den Haag en een niet voor de hand liggend statement over de multiculturele samenleving.

PERS

Telegraaf

Omlijst door smartlappen en zeemansliederen die mooi gezongen worden door Meral Polat, begeleid door een muzikale liveband, is *Retour Hollandse Spoor* een ludiek ritje door onze multiculturele samenleving en niet te vergeten de chaotische Haagse politiek.

NRC

De achtergrond van *Panorama Mesdag* oogt fraai, Meral Polat zingt prachtig. Dennis Rudge is in al zijn superieure rust indrukwekkend. Michel Sluysmans en Pieter van der Sman hebben fraaie dubbelrollen en Vincent Linthorst speelt een prachtige rol als de verdwaalde intellectueel te midden van dit acteursgedoe.

Den Haag Centraal

Het wordt absoluut een dolle boel. Voorbeeldig ingevuld door de acteurs van het Nationale Toneel die verrassend hun veelzijdigheid kwijt kunnen.

Onstage

De toneelvoorstelling *Retour Hollandse Spoor* zit zo knap in elkaar dat je al lachend en nagenoeg onbewust met je neus op diverse problemen in onze maatschappij wordt gedrukt.

PUBLIEK

Met 100 meter lopen kunnen Nederlandse politici in 100 minuten meer leren over de samenleving dan door 100 dagen het land in te gaan. Met name het begin en het eind van het stuk vond ik zeer sterk en een akelig reëel beeld geven van de huidige en toekomstige multiculturele samenleving.

Een geweldige avond gehad. Met een goede bezetting. In het bijzonder de muziek. Wanneer je door de muziek wordt uitgenodigd naar de zaal te komen, dat was al een teken dat het niet meer kapot kon gaan. Heel goed gedaan. Over twee jaar weer een *Hollandse Spoor*!!!!

VOORSTELLINGEN

KOPENHAGEN (reprise)

van Michael Frayn (reprise)
Grote zaal, reisvoorstelling
Speelperiode 04.09.2010 – 18.09.2010
Aantal toeschouwers: 4.362

Niels Bohr Bram van der Vlugt
Werner Heisenberg Stefan de Walle
Margrethe Bohr Liz Snoijink

Regie Peter Tuinman
Vertaling Tom Kleijn
Dramaturgie Costiaan Mesu
Vormgeving/ Kostuums Mechthild Schwienhorst
Licht Pelle Herfst

SYNOPSIS

Kopenhagen, september 1941. Enkele maanden na de Duitse invasie, brengt fysicus Werner Heisenberg (1901 – 1976) een bezoek aan zijn vriend en collega Niels Bohr (1885-1962). Tijdens dat bezoek spreken zij tien minuten onder vier ogen met elkaar. Wat is er voorgevallen in die tien minuten? Een geschiedenis die begint als twee mannen elkaar vinden in vriendschap, ambitie en de kern van het atoom.

MOTIVATIE

In 1999 ontving acteur Bram van der Vlugt de prestigieuze Louis d'Or voor zijn rol als Niels Bohr in *Kopenhagen* bij het Noord Nederlands Toneel. Slechts weinig mensen hadden de voorstelling daadwerkelijk gezien. Een reden om het stuk een tweede kans te geven. In 2009 leek de tijd daar rijp voor. De morele thematiek van het stuk was gezien de razendsnelle ontwikkelingen in de wetenschap en het feit dat Nederland bij een oorlog betrokken was weer zeer actueel.

REALISATIE

De reprise in 2009 was een grondige herziening van de voorstelling, waarbij teksten geschraapt en teruggehaald werden. Ook de dynamiek van het toneelbeeld werd opnieuw bekeken. Dit leidde tot een meer heldere, compactere voorstelling dan indertijd in Groningen. De reprise was een enorm succes met uitverkochte zalen en veel respons van het publiek. Dit deed ons besluiten *Kopenhagen* in 2010 nogmaals op het repertoire te nemen.

PERS

Volkskrant

Enerverend biografisch drama, met uitgekiende teksten, bijdehante dialogen en verhitte discussies.

Bram van der Vlugt excelleert.

Telegraaf

Geniaal duel in nucleaire kilte.

Uitstekend geacteerd onder regie van Peter Tuinman.

AD

Prachtig steekspel met woorden.

Gevoelig acteerwerk.

De Pers

Emotioneel mijnenveld.
Intellectueel steekspel.

PUBLIEK

Wat een acteerprestaties! Op het puntje van mijn stoel heb ik zeer intens genoten van een toneelstuk dat wetenschappers in een historisch perspectief neerzet. Voor een moleculair bioloog die anders weinig heeft met Natuur- en Wiskunde was dit erg boeiend. Grote dank hiervoor!

Helaas de voorstelling in 2009 gemist, vol verwachting uitgekeken naar de reprise in 2010 en mijn verwachtingen zijn overtroffen! Briljant geschreven, een mooi functioneel decor en drie topacteurs die elkaar versterken in hun performance. Zeldzaam goed, ik heb genoten!!

Voor de tweede maal (in 2009 en nu) een hele avond geboeid geweest door het inhoudelijk zeer interessante stuk, maar vooral door het fantastische spel van de drie acteurs. Veel dank voor het in reprise nemen van dit stuk in deze regie met deze acteurs; ook dank aan de overige medewerkers!

PRIJZEN

- Toneelpublieksprijs 2009

VOORSTELLINGEN

VERRE VRIENDEN

van Alan Ayckbourn
Grote zaal, reisvoorstelling
Speelperiode 05.10.2010 – 30.12.2010
Aantal toeschouwers: 24.492

Lucy Ariane Schluter
Paul Jeroen Spitzenberger
Boudewijn Marcel Hensema
Evelien Anniek Pheifer
John Jelle de Jong
Bea Betty Schuurman

Tekst Alan Ayckbourn
Vertaling Kim van Kooten
Regie Job Gosschalk
Dramaturgie Rezy Schumacher
Decor Norbert ter Hall

Licht Pelle Herfst
Kostuums Yan Tax

SYNOPSIS

Een groepje goede vrienden –dertigers en veertigers – ontmoet elkaar op een zaterdagmiddag rond lunchtijd. Ze wachten op hun oude vriend Boudewijn. Diens vriendin is onlangs verdronken en het is tijd om hem op te vrolijken. Zelf hebben ze weinig reden om vrolijk te zijn: een buitenechtelijke verhouding binnen de vriendengroep, ongewilde kinderloosheid en een huwelijk dat op springen staat. Boudewijn blijkt echter ontzettend gelukkig, omdat hij de grote liefde van zijn leven heeft gekend. Zijn geluk is voor de anderen een harde confrontatie met hun eigen eenzaamheid en verdriet.

MOTIVATIE

Verre Vrienden is één van Alan Ayckbourns favoriete stukken: 'Een van de dingen waarover ik wilde schrijven was over de houding van mensen ten opzichte van de dood. Het is heel gevaarlijk om daar komedies over te schrijven.' Dat het voor Alan Ayckbourn een riskant stuk was, bleek uit de ontvangst door het publiek. Dat herkende de komedieschrijver Ayckbourn niet meer. In Londen's West End flopte het stuk en ook in New York leek men niet happig om het op te voeren. De grote waarde van *Verre Vrienden* werd pas ontdekt toen het stuk werd vrijgegeven voor internationaal gebruik. Inmiddels geldt het als meesterwerk en wordt het gezien als exemplarisch voor de klassieke Ayckbourn-tragikomedie. Ayckbourn slaat in *Verre Vrienden* hard toe: hij laat ons zien hoe hopeloos gebrekkig onze belachelijke sociale rituelen zijn in het licht van ons meedogenloze egoïsme en onze grote angst voor de dood.

REALISATIE

Kim van Kooten maakte voor het Nationale Toneel een frisse, nieuwe vertaling die deze klassieke komedie in onze tijd volledig tot zijn recht laat komen. Algemeen directeur Evert de Jager nodigde Job Gosschalk uit het stuk te regisseren. Gosschalk, van oorsprong castingdirecteur en inmiddels succesvol producent en regisseur van televisiedrama, had zojuist zijn eerste film geregisseerd en wilde graag

zijn ervaring met acteurs op toneel verdiepen. Er werd een stevig artistiek team samengesteld en een topcast aan acteurs: naast de vaste ensembleleden Ariane Schluter, Anniek Pheifer, Betty Schuurman en Jeroen Spitzenberger werd de cast uitgebreid met twee goede gastacteurs: Marcel Hensema en Jelle de Jong. Gezien de ontvangst van de voorstelling mag dit regiedebuut van Job Gosschalk als zeer succesvol worden gezien.

PERS

Parool

Gosschalk heeft een mooie cast om zich heen verzameld, waarbij vooral het sterke spel van de vrouwen opvalt. In Van Kootens vertaling is Ayckbourns onderkoelde Britse humor een feest om naar te luisteren.

Volkskrant

De echte klasse in deze voorstelling komt voor rekening van twee uitstekende actrices: Ariane Schluter en Betty Schuurman.

NRC

Ariane Schluter, Betty Schuurman, Jeroen Spitzenberger en Anniek Pheifer, die prachtig en emotionerend spelen.

AD

De zes acteurs van het Nationale Toneel spelen de sterren van de hemel. Niet alleen als een tribuut aan hun overleden directeur, maar evenzeer als een eerbetoon aan het acteren.

Telegraaf

Het vrij abstracte decor doet vanaf het begin surrealistisch aan, wat de voorstelling spannend houdt.

Gosschalk weet de grenzen van de komedie goed te bewaken, door nergens door te slaan naar kluchtachtig spel.

PUBLIEK

Wat een prachtig stuk, van begin tot eind aan mijn stoel gekluisterd gezeten en gegriezeld van de vreselijk erge briljante dialogen.

Ik heb genoten! Iedereen kan zich wel vergelijkbare pijnlijke momenten op feesten e.d. voor de geest halen. De humor was oprecht, af en toe scherp maar nooit banaal. Wat mij betreft een echte aanrader!

VOORSTELLINGEN

EMILIA GALOTTI

naar Gotthold Ephraim Lessing
Vlakke vloer, kleine zaal NT Gebouw
Speelperiode 02.11.2010 – 18.12.2010
Aantal toeschouwers: 1.752

Emilia Galotti Çigdem Teke
Claudia Galotti Antoinette Jelgersma
Odoardo Galotti Khaldoun Alexander Elmecky
Prins van Guastalla Jobst Schnibbe
Marinelli Xander van Vledder
Gravin Orsina Tamar van den Dop
Graaf Appiani Jochum ten Haaf

Tekst Gotthold Ephraim Lessing
Vertaling Tom Kleijn
Regie/ bewerking Susanne Kennedy
Dramaturgie Rezy Schumacher

Decor Katrin Bombe
Geluidsonwerp Richard Janssen, Arjan Kruidhof
Kostuums Lotte Goos
Licht Jan Harm Wagner

SYNOPSIS

De Prins van Guastalla raakt op slag verliefd op het burgermeisje Emilia Galotti. Zijn eigen verloofde, gravin Orsina, schuift hij ervoor aan de kant. Met een list weet hij Emilia naar zijn zomerverblijf te lokken waarbij haar verloofde, graaf Appiani, om het leven komt. De Prins stelt alles in het werk om Emilia te verleiden. De door hem afgewezen Gravin Orsina doorziet het complot en verradt dit aan Emilia's vader. Die wil koste wat kost de maagdelijkheid van zijn dochter beschermen. Maar wil zijn dochter dat zelf wel?

MOTIVATIE

De grote Verlichtingsdenker Gotthold Ephraim Lessing toonde in 1772 voor het eerst een burgergezin op het toneel dat zich verzet tegen de oppermachtige, decadente adel. Doel van Lessings' meesterwerk Emilia Galotti was het zijn burgerlijke publiek te doordringen van de autonomie van en het respect voor hun eigen klasse. Emilia Galotti gaat over 'falende vaders': regeringsvaders en gezinsvaders, die hun macht niet juist weten te gebruiken. En daarmee over de tragiek van het individu dat zijn eigen grenzen moet bepalen in een vaderloze samenleving. Deze achttiende-eeuwse tekst is in een moderne bewerking gespeeld. Zo vervult het Nationale Toneel zijn innoverende rol: teksten uit het klassieke erfgoed tegen het licht van deze tijd houden en laten zien wat er nog aan waardevols in zit.

REALISATIE

Allereerst is er een nieuwe vertaling van dit achttiende-eeuwse toneelstuk voor het Nationale Toneel gemaakt door vertaler Tom Kleijn. Vervolgens heeft regisseur Susanne Kennedy een schrapversie gemaakt, waarin de oorspronkelijk uitvoerige dialogen zijn gereduceerd en de vijf bedrijven van het origineel zich in negentig minuten afspelen. Het is een echte Susanne Kennedy-voorstelling geworden: een intelligente ontleding van een gemoedstoestand. In plaats van de 'individuele karakters' die Lessing eist, heeft Kennedy types op toneel gezet, herken-

baar door hun groteske uiterlijk, met de achttiende eeuw als inspiratie op de achtergrond. De personages ageren in hun heel eigen wereld, onnatuurlijk, vreemd en vervreemd, geïsoleerd van de buitenwereld en alleen open naar de toeschouwers. De voorstelling vraagt niet om inleving maar om nadenken over de consequenties die de macht van de één over een ander heeft.

PERS

Volkscrant

Koren op de molen van regisseuse Susanne Kennedy. De afgelopen jaren heeft zij bij het Nationale Toneel laten zien dat juist de merkwaardigere hoofdstukken uit de toneelbibliotheek prima als uitgangspunt kunnen dienen bij het insceneren van haar ondubbelzinnige inkijkjes in de irrationele, immorele binnenwereld van de mens.

Parool

De acteurs zijn stuk voor stuk uitstekend, vooral Tamar van den Dop. Door haar even oorspronkelijke als consistente oeuvre verandert Kennedy met die blik heel langzaam maar zeker de onze.

NRC

Soms meeslepend, dan weer karikuraal; ingenieus en ook meedogenloos. De regie geeft fascinerende beelden.

Trouw

Met Emilia Galotti laat Kennedy wederom zien wat een talent zij heeft om met een paar schijnbaar simpele beelden de ongemakkelijke schaduwzijde van een toneeltekst te laten zien. Leuk is dat niet. Fascinerend des te meer.

PUBLIEK

Een prachtige, intrigerende en hypnotiserende uitvoering. Gaat dat zien!

Heel goede voorstelling! Ik was van begin tot eind gefascineerd. Soms wel ongemakkelijk doordat alle acteurs onafgebroken naar het publiek kijken. Zeker als je op de eerste rij zit. Maar het maakt de ervaring alleen maar rijker. Prima geacteerd!

Het was een bizar horrorachtig stuk. Bijzonder intrigerend om naar te kijken. Geweldige acteurs. Dit stuk vergeet je niet snel!

VOORSTELLINGEN

WELK STUK (DE POLITIEKE VARIANT)

van Laura van Dolron
Vlakke vloer, kleine zaal NT Gebouw
Speelperiode 14.12.2010 – 18.12.2010
Aantal toeschouwers: 350

Concept, regie en uitvoering Laura van Dolron
Dramaturgie Rezy Schumacher, Celine Buren
Licht Paul in het Veld

CONCEPT

Laura van Dolron deelt elke avond het podium met een andere politicus om live een voorstelling op het lijf van haar medespeler te maken. Laura weet vooraf niet wie de politicus is en die politicus heeft op zijn of haar beurt geen idee in welk stuk hij of zij terecht komt. Zo wil zij zichzelf en haar onwetende tegen-speler zo oprecht mogelijk laten zien aan het publiek.

MOTIVATIE

Welk Stuk? is een terugkerende constante in het repertoire van *artist in residence* Laura van Dolron. Het concept leent zich goed voor thematische variaties. Eerder speelde Van Dolron de voorstelling met acteurs, regisseurs, theatercritici, etc. Naar aanleiding van een aflevering met Boris van der Ham ontstond het idee een politieke variant te spelen, waarin het publiek kennis kon maken met een aantal Haagse politici. Op alle fronten een interessante keuze voor een toneelgezelschap dat 200 meter van het Binnenhof gevestigd is.

REALISATIE

De tekst van het oorspronkelijke stuk kon betrekkelijk eenvoudig aangepast worden door Van Dolron. Politici bleken zeer bereid deel te nemen aan de voorstelling. Voor hen was het een nieuwe manier om contact te leggen met de kiezer. *Welk stuk?* (De politieke variant) werd vijfmaal gespeeld met de volgende politici: Pieter Omtzigt (CDA), Frits Huffnagel (VVD), Paul Tang (ex-PvdA), Marieke Bolle (PvdA), Jeltje van Nieuwenhoven (PvdA). Opvallend waren de interessante nagesprekken met de politici, waarin zij zeer openhartig en gepassioneerd in gesprek gingen met publiek en makers.

PUBLIEK

Knap hoe Laura een spannende balans maakt tussen improvisatie en georkestreerd toneel.

Ik vond het een roerende, inspirerende, enerverende en prettig confronterende avond. Een aanrader

Laura speelt met de werkelijkheid van theater en je ziet haar gast uit balans raken en kwetsbaar worden. Boeiend en bijzonder.

2. PUBLIEK

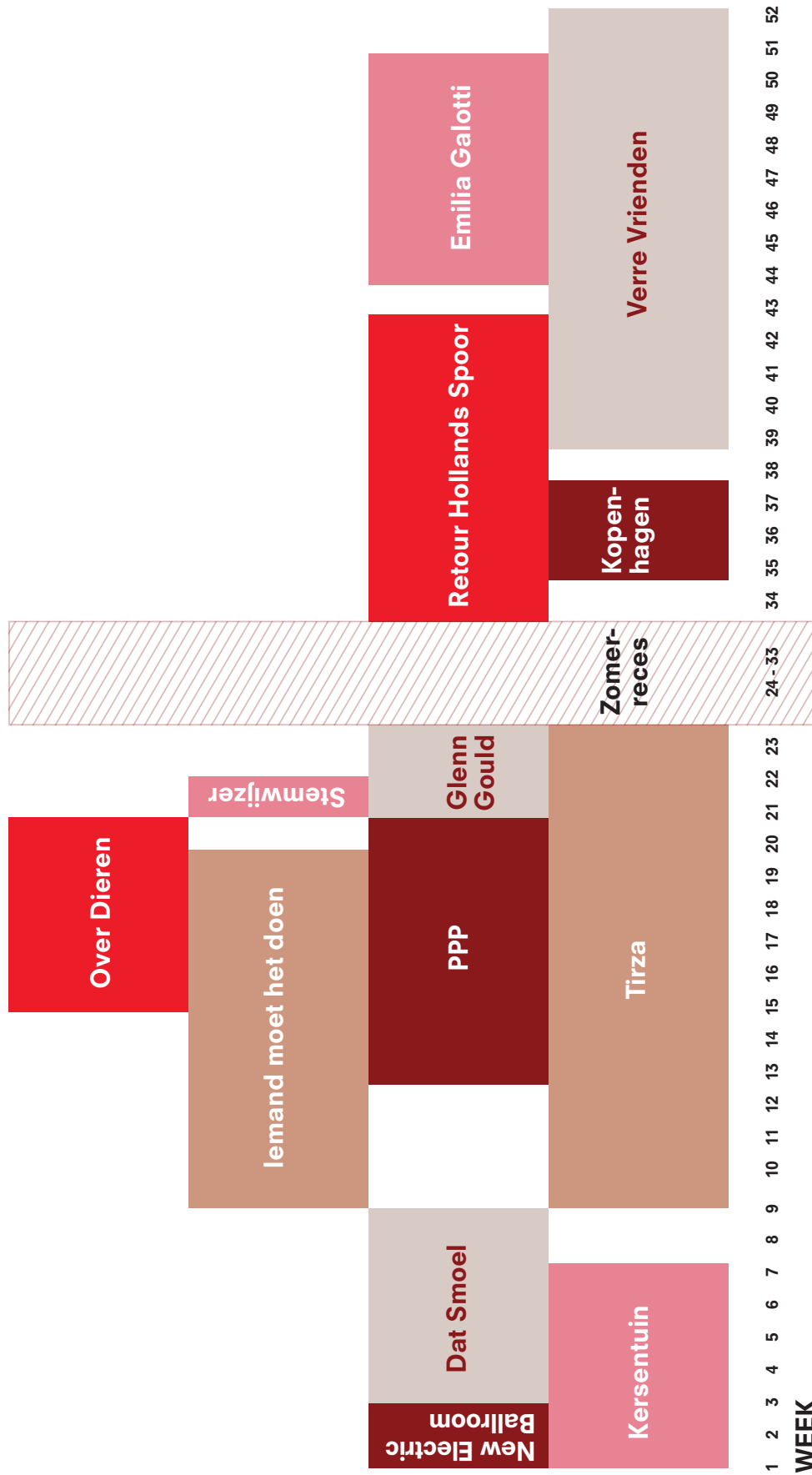
PUBLIEKSBEREIK

In 2010 bezochten 94.518 personen ergens in het land een voorstelling van het Nationale Toneel.
Op de kaart zijn de plekken aangegeven waar het Nationale Toneel dit jaar één of meerdere keren speelde.

SPEELPLAN

Het Nationale Toneel biedt zijn bezoekers een bijna continue aanbod. Bijgaande grafiek vermeldt de speelperioden van onze voorstellingen.

Strategische Marketing is het speerpunt van onze communicatie- en marketinginspanningen: trouwe bezoekers worden beloond en incidentele bezoekers moeten terugkerende bezoekers worden die zich verbonden voelen met het gezelschap. Naast de positionering van de voorstellingen gaan onze inspanningen uit naar de positionering van het Nationale Toneel als merk. Belangrijke uitgangspunten daarbij zijn het helder communiceren van de aard van onze voorstellingen, een loyaliteitsprogramma en een intensieve communicatie via traditionele en nieuwe media.

DE IDENTITEIT(EN) VAN HET NATIONALE TONEEL

De kernwaarden die wij over willen brengen zijn: kwaliteit, openheid, het hebben van impact en veelzijdigheid. Juist die veelzijdigheid kan nogal eens tot verwarring leiden bij bezoekers die niet altijd weten met welke kant van het veelzijdige Nationale Toneel zij te maken krijgen bij een voorstelling.

Daartoe zijn wij in 2010 overgegaan tot de implementatie van zogenaamde labels: een herkenningsteken voor de bezoeker. Is het een must-see voorstelling uit het klassieke repertoire, **NT Klassiek**? Valt de voorstelling onder het experimentele theater van **NT Innovatief**? Of bezoekt men liever een herkenbaar stuk uit de reeks van **NT Modern**? De labels geven een richtlijn met betrekking tot de verwachtingen die een bezoeker kan koesteren over een voorstelling.

NT Klassiek

Het Nationale Toneel speelt ieder seizoen enkele absolute klassiekers. Teksten uit het klassieke wereldrepertoire die u minstens één keer in uw leven gezien moet hebben. Door de eeuwen heen geschreven door grote toneelschrijvers met tijdloze onderwerpen als jaloezie, verraad, wraak, liefde en dood. **NT Klassiek** staat garant voor een actuele blik op een tijdloze toneeltraditie.

NT Modern

Elk seizoen speelt het Nationale Toneel een reeks eigentijdse stukken van hedendaagse schrijvers. Herkenbare situaties, herkenbare mensen en een afspiegeling van de tijd waarin wij leven. Met **NT Modern** selecteert het Nationale Toneel het beste toneeldrama van dit moment.

NT Innovatief

Voorstellingen in de reeks **NT Innovatief** tonen de meest avontuurlijke kant van het Nationale Toneel. Dit is theater op het scherpst van de snede: prikkelende nieuwe vormen, baanbrekende teksten en gewaagde bewerkingen.

DE KLANT CENTRAAL

In 2010 is de in 2009 ingezette strategie *De klant centraal* voortgezet. In samenwerking met de Koninklijke Schouwburg werken wij aan de twee pijlers die noodzakelijk zijn voor de uitbreiding van een trouwe klantenkring:

1. bestaande bezoekers behouden;
2. nieuw bezoek genereren.

Bestaande bezoekers

Bij het behouden van bestaande bezoekers staat de loyaliteitsgedachte centraal: hoe trouwer een bezoeker, hoe meer voordelen. In samenwerking met de Koninklijke Schouwburg werd een loyaliteitsprogramma opgezet waarin de vrienden en de zogenaamde heavy-users centraal staan. Een mijlpaal in 2010 was de vriendenpas die werd uitgereikt aan alle vrienden. Met deze pas genieten de vrienden aantrekkelijke voordelen. Via de website, de maandelijks brochure van de Koninklijke Schouwburg en het vriendenmagazine *Entr'acte* worden speciale acties aangekondigd.

Om bestaande bezoekers te behouden moeten wij zo goed mogelijk weten wie die bezoekers precies zijn.

Daartoe wordt sinds 2009 een segmentatie aangebracht in het centrale reserveringssysteem van de Koninklijke Schouwburg. De hiermee opgebouwde data-set van bezoekers aan NT-voorstellingen wordt momenteel geanalyseerd. In april 2011 zijn naar verwachting de eerste resultaten bekend. Deze maken het mogelijk om gericht te kunnen communiceren met de klant.

Aanvullend op dit database-onderzoek neemt het Nationale Toneel deel aan een algemeen publieks-onderzoek om op korte termijn een eerste inzicht te krijgen in het profiel van de bezoekers. In 2011 zullen we een meer op maat gesneden publieks-onderzoek laten uitvoeren in samenwerking met de Koninklijke Schouwburg.

Nieuwe bezoekers

Nieuwe bezoekers proberen wij direct actief aan ons te binden. Na elke voorstelling van het Nationale Toneel maken we uit de database een selectie van personen die voor het eerst een voorstelling van het Nationale Toneel bezochten. Wij danken hen voor hun komst en nodigen hen uit nogmaals een voorstelling te bezoeken met een speciaal voordeel. Op deze manier proberen we hen te verleiden tot een terugkeerbezoek en hen op den duur aan ons te binden met het loyaliteitsprogramma.

Met betrekking tot het genereren van nieuw bezoek is de *free publicity* die het Nationale Toneel op radio, tv en in de geschreven en online media genereert van onschatbare waarde. Ondanks almaar slinkende 'ruimte' voor cultuur in de media, staan de voorstellingen van het Nationale Toneel, de regisseurs en acteurs ruim in de belangstelling.

Een ander steeds belangrijker middel voor het genereren van nieuwe bezoekers is de samenwerking met bedrijven, instellingen, universiteiten, hogescholen en mediapartners. Dit blijkt een

effectieve manier om in contact te komen met nieuwe bezoekers. In 2010 hebben we met uiteenlopende partijen samengewerkt. Bezoekers konden kaartjes kopen via bijvoorbeeld: Airmiles met Miles & Money, de Nationale Theaterkassa of het Bedrijfs Cultureel Abonnement (BCA). Daarnaast werkten we onder andere samen met de Koninklijke Academie voor Beeldende Kunsten en het Conservatorium in Den Haag en namen we deel aan het *Happen&Stappen* project van ACKU (cultuurbureau voor studenten). Er waren verder speciale arrangementen voor o.a. AVRO-lezers, TNO-medewerkers en Bijenkorf-cardhouders.

Bezoekersinteractie via sociale media

Een interessant hulpmiddel bij het benaderen van zowel bestaand als nieuw publiek zijn de sociale media. In 2010 werkte het Nationale Toneel samen met een externe specialist om de effectiviteit van deze marketingtool optimaal te benutten. Op Facebook en Twitter werd een enthousiaste achterban opgebouwd, die op haar beurt dit enthousiasme overdraagt op potentiële nieuwe bezoekers. Door actief aanwezig te zijn op deze kanalen en de dialoog aan te gaan met de bezoekers proberen we een langdurige relatie op te bouwen met onze fans en volgers. Op dit moment hebben we 1248 fans op Facebook en 1313 volgers op Twitter.

het Nationale Toneel en de Koninklijke Schouwburg hebben gezamenlijk een Vriendenvereniging. De Vrienden zijn trouwe bezoekers met speciale voordelen. In 2010 werd onder andere, volgens traditie, de voorjaarsbijeenkomst georganiseerd en stonden er diverse theaterreizen op het programma. De Vrienden reikten tijdens Festival de Première de Guido de Moorprijs uit, een geldprijs van € 2.500 aan Nationale Toneel acteur Jeroen Spitzenberger. Het mooie Vriendenmagazine *Entr'acte* verscheen maar liefst viermaal met een vernieuwde bladformule; meer inhoud en diepgang, meer zichtbare voordelen voor de Vrienden.

Voor de jonge professionals tussen 25 en 35 jaar was er ook in 2010 weer veel geprogrammeerd. *Tweet-ups* voor doorgewinterde twitteraars, bijeenkomsten met de Royal Culture Club (RCC). Alles volgens een concept van gezamenlijk eten, een inleiding, het bezoeken van een voorstelling en een *Meet&Greet* met de acteurs.

3. EDUCATIE & PARTICIPATIE

ONDERWIJS

Het Nationale Toneel werkt op het gebied van jongeren- en volwasseneducatie samen met instellingen als: het Koorenhuis, Theater Instituut Nederland, scholen en educatieve diensten van diverse culturele instellingen waaronder theaters, gezelschappen en kunstvakopleidingen. Het Nationale Toneel organiseerde in 2010 92 educatieve activiteiten met in totaal 2.954 deelnemers waaronder: inleidingen voor volwassenen, theaterlesprojecten en workshops voor jongeren, debatmiddagen rondleidingen en nabesprekingen. Deze activiteiten vonden plaats zowel in het Nationale Toneel Gebouw en de Koninklijke Schouwburg als op scholen en in theaters door het gehele land.

ONDERWIJS

In 2010 bezochten, voor zover bekend, bijna 3.200 leerlingen, studenten en docenten één of meerdere voorstellingen van het Nationale Toneel, dankzij de inspanningen van onze educatieve medewerkers. Deze onderhouden zeer intensief contact met een brede groep onderwijsinstellingen en vele NT Ambassadeurs in het gehele land. Zij motiveren docenten om studenten mee te nemen naar voorstellingen van het Nationale Toneel, voorzien jongeren gericht van informatie en organiseren workshops en bijeenkomsten speciaal voor scholieren en studenten. Educatie medewerkers bezoeken met grote regelmaat onderwijsinstellingen voor uiteenlopende theaterlesprojecten. De afdeling Educatie verzendt een periodieke nieuwsbrief aan ruim 700 adressen.

Theateradviesdag TAD – 3 juni 2010

De Theateradviesdag Den Haag maakt onderdeel uit van de landelijke Theateradviesdagen die georganiseerd worden in Rotterdam, Amsterdam, Den Haag, Utrecht en Groningen. Op deze dag bundelen Educatie medewerkers van diverse instellingen hun krachten en maken een weloverwogen selectie uit het voorstellingen- en educatieaanbod van dat seizoen. Dit aanbod werd op de Theateradviesdag gepresenteerd aan geïnteresseerde docenten en leerlingen uit Den Haag en omstreken die daarvoor werden uitgenodigd. Een effectieve manier om een gezamenlijk educatief aanbod kenbaar te maken.

NT Educatie Informatieavond voor Docenten en NT Ambassadeurs

Deze informatieavond werd bezocht door ruim zestig deelnemers. Na een inleiding op 'Verre Vrienden' door regisseur Job Gosschalk, informatie over educatieve activiteiten en een prima diner bezochten de deelnemers de try-out van Verre Vrienden in de KS.

JONGERENEDUCATIE

JONGERENEDUCATIE

Nederland Theaterland

Een belangrijk communicatiemiddel met studenten en docenten is de website www.theaterland.nl. Hier vinden leerlingen CKV/KCV informatie over voorstellingen van het Nationale Toneel en andere gezelschappen. De voorstellingspagina's van het Nationale Toneel worden uitgebreid gevuld door de afdeling Educatie. Op de website van Theaterland werden in 2010 projectenpagina's gemaakt voor *De Kersentuin* en *Dat Smoel*. Daarnaast werden er aparte jongerenwebsites gemaakt voor *Dat Smoel* (www.datsmoel.nl) en *Tirza* (www.tirzaoptoneel.nl).

Educatieprojecten

Bij de voorstellingen *Tirza*, *Dat Smoel*, *Retour Hollandse Spoor* en *De Kersentuin* ontwikkelde het Nationale Toneel een aantal educatieprojecten speciaal voor jongeren.

Tirza

De bewerking van de succesvolle roman van Arnon Grunberg *bleek* - zoals verwacht - zeer populair bij docenten Nederlands. Zij gebruikten de voorstelling als aanleiding om het boek klassikaal te lezen. Het Nationale Toneel verzorgde ter ondersteuning meer dan vijftientig theaterlesprojecten rondom roman en voorstelling. Ruim 1300 jongeren bezochten *Tirza*.

Dat Smoel

Deze voorstelling was specifiek gericht op een jonge doelgroep. Tijdens het repetitieproces werden dan ook al NT Ambassadeurs (een selectie leerlingen en studenten van diverse onderwijsinstellingen) uitgenodigd te komen kijken en zich een mening te vormen. Daarnaast werden er een aantal Theaterlesprojecten georganiseerd. Door middel van social media werd geprobeerd om jongeren in een vroeg stadium te interesseren voor de voorstelling. Ruim 200 jongeren bezochten *Dat Smoel*.

Retour Hollandse Spoor

De voorstellingen in de *Hollandse Spoor*-reeks blijken geliefd bij docenten om met groepen jongeren uit alle lagen van het voortgezet onderwijs een eerste bezoek aan het theater te ondernemen. Dit heeft met name te maken met de humoristische speelstijl, de Haagse vormgeving en voor jongeren herkenbare thema's. De afdeling Educatie organiseerde rondom *Retour Hollandse Spoor* een Theaterlesproject. Ruim 500 jongeren bezochten *Retour Hollandse Spoor*.

VOLWASSENENEDUCATIE

De Kersentuin

De eerste twee maanden van 2010 bezochten nog eens 100 leerlingen, docenten en studenten de voorstelling *De Kersentuin*, naar aanleiding van een eerder Theaterlesproject.

Emilia Galotti

Deze voorstelling bleek populair bij docenten Duits. Gezien de rigoreuze bewerking ontstond de noodzaak deze docenten goed voor te lichten. De educatie-afdeling ontwikkelde daarvoor een informatiepakket rond de voorstelling bestaande uit achtergrondmateriaal en scripts. In een aantal gevallen werd de voorstelling ingeleid en nabesproken door spelers of regisseur. *Emilia Galotti* werd bezocht door ongeveer 170 jongeren.

VOLWASSENENEDUCATIE

TIN: Tentoonstelling 'Backstage'

Het TIN ontwikkelde in samenwerking met het Nationale Toneel speciaal voor leerlingen uit het VO een reizende tentoonstelling over toneel en theater: *Backstage*. Deze tentoonstelling behandelt alle facetten die belangrijk zijn bij het maken van een toneelvoorstelling. *Backstage* reist in 2010, 2011 en 2012 langs grote theaters in het land. Docenten kunnen met leerlingen de tentoonstelling bezoeken, krijgen informatie- en lesmateriaal aangeleverd en kunnen met de leerlingen deelnemen aan een workshop rondom de tentoonstelling.

Koorenhuis

In 2010 werkte het Nationale Toneel voor het eerst samen met het Koorenhuis, het kunstencentrum van Den Haag en de Haagse regio. Dit culturele centrum biedt cursussen, workshops en projecten op het gebied van beeldende kunst, dans, muziek en theater. Het Nationale Toneel participeert in de theaterworkshops die het Koorenhuis organiseert onder leiding van filosoof Tom Dommissie. In samenspraak worden ieder seizoen een viertal voorstellingen van het Nationale Toneel gekozen, die door de cursisten bezocht worden. Onderdeel van het programma is een gesprek met makers van de voorstellingen.

Inleidingen en openbare repetities

In 2010 werden door het Nationale Toneel ruim zeventig inleidingen verzorgd op onze voorstellingen: *De Kersentuin*, *Tirza*, *P.P.P.*, *Verre Vrienden* en *Emilia Galotti*. Tijdens deze inleiding wordt de voorstelling

binnen een cultureel-historische kader geplaatst.

Het doel hiervan is het publiek een beter begrip van de voorstellingen en het medium theater in zijn algemeenheid te geven. In het verlengde daarvan organiseerden wij ook een aantal openbare repetities bij de voorstelling 'Faust'. Deze speciale avonden bestonden uit een uitgebreide inleiding door verschillende kenners van het stuk, gevolgd door de mogelijkheid een repetitie van het stuk bij te wonen.

Debatten en lezingen

Ter verdieping van voorstellingen of maatschappelijk actuele thema's organiseert het Nationale Toneel nu en dan debatten, waarin experts met elkaar en het publiek in discussie gaan. In 2010 debatteerden wij over de kredietcrisis met Roel Janssen (financieel journalist), Esther Mirjam Sent (hoogleraar Economische theorie) en Sander Boon (voorzitter Frédéric Bastiat Stichting). Rond hetzelfde thema organiseerden wij een geësceneerde lezing van *The Power of Yes*. In dit stuk van toneelschrijver David Hare wordt het ontstaan van de kredietcrisis op journalistieke wijze onderzocht.

Publieksservice

Het Nationale Toneel streeft een optimale informatievoorziening aan het publiek na. Daartoe worden bij alle voorstellingen zorgvuldig samengestelde programmaboekjes verschaft. Daarnaast zijn wij in 2010 begonnen met een uitbreiding van de website. Op de informatiepagina's van onze voorstellingen wordt een selectie van achtergrondmateriaal geplaatst, die de bezoeker in de gelegenheid stelt zich verder te verdiepen in de betreffende voorstelling. Op verzoek worden scripten ter beschikking gesteld en men kan telefonisch of per e-mail bij ons terecht met specifieke inhoudelijke vragen. Op deze manier proberen wij elk theaterbezoek extra verdieping mee te geven.

4. TALENTONTWIKKELING EN VERNIEUWING

TALENTONTWIKKELING EN VERNIEUWING

Het Nationale Toneel maakt zich sterk voor de ontwikkeling van talent. Dit beschouwen wij als een maatschappelijke opdracht.

ONDERWIJS

Het proces van talentontwikkeling begint al op de beroepsopleidingen, waar medewerkers van het Nationale Toneel hun kennis delen met studenten. Onze medewerkers gaven in 2010 onder andere (gast-)colleges bij: Theaterschool in Amsterdam (acteursopleiding en regieopleiding), Universiteit Leiden (marketing & communicatie), Hogeschool voor de Kunsten Utrecht (schrijfopleiding), Erasmus Universiteit Rotterdam (algemene cultuurwetenschappen).

In samenwerking met de Amsterdamse Theaterschool organiseert het Nationale Toneel Halfweg, een bijzonder project met studenten van de regieopleiding. Zes dagen per jaar presenteren zij hun werk voor publiek in het NT Gebouw in Den Haag. Dit is voor hen vaak de eerste kennismaking met de beroepspraktijk tijdens hun studie.

Behalve de uitwisseling van kennis, hebben de contacten met het hoger en beroepsonderwijs als voordeel dat jong talent in een vroeg stadium herkend en gestimuleerd kan worden.

STAGES

In 2010 boden we 22 jonge talenten een stageplaats, onder meer als: acteur, regie-assistent, vormgever, costumier, inspiciënt, medewerker marketing & communicatie, of educatiemedewerker. De studenten zijn afkomstig van opleidingen uit het hele land: Theaterschool Amsterdam, Toneelschool Maastricht; Theaterschool de Trap; Universiteit Amsterdam, Artez Zwolle. Hogeschool Inholland, Hogeschool voor de Kunsten Utrecht, Universiteit Utrecht, University of East Anglia; Haagse Hogeschool, Mediacollege Amsterdam, ROC Amsterdam, ROC Mondriaan, MBO Greenport en De Rotterdamse Snijschool. Door het opnemen van stagiaires houden we contact met de ontwikkelingen in het veld van de beroepsopleidingen en hopen we jong talent aan een vliegende start te helpen.

JONGE PROFESSIONALS

Het Nationale Toneel maakt bewust ruimte in de programmering voor jonge theaterprofessionals. Met de vernieuwende jonge regisseur Susanne

Kennedy is een traject aangegaan, waarin zij elk jaar twee voorstellingen maakt. Haar voorstellingen bevatten doorgaans heftige vormexperimenten die de manier waarop theater gemaakt wordt in een nieuw daglicht plaatsen.

Daarnaast is sinds vorig jaar Laura van Dolron *artist in residence* bij het Nationale Toneel. Het gezelschap biedt haar de mogelijkheid en de middelen zich als theatermaker verder te ontwikkelen. Verder werken wij regelmatig met recent afgestudeerde acteurs, theatervormgevers, productieleiders en regieassistenten.

NIEUW REPERTOIRE

Vernieuwing speelt niet alleen een rol in de keuze voor jonge theatermakers, maar ook in de keuze van het repertoire. De afdeling Dramaturgie van het Nationale Toneel houdt de vinger aan de pols wat betreft nieuwe toneelteksten in binnen en buitenland. Ook wordt door hen continu gezocht naar bestaande teksten die een verrijking zijn voor het Nederlandse theaterlandschap, maar die voorheen niet of te weinig gespeeld werden.

5. INTERNATIONALISING

INTERNATIONALISERING

Wat betreft internationale samenwerkingen was 2010 voor het Nationale Toneel een overgangsjaar. Van een internationale programmering is tot op heden nooit sprake geweest, maar het gezelschap heeft de afgelopen jaren wel een bescheiden, maar niet te verwaarlozen internationaal netwerk opgebouwd.

Door de jaren heen hebben we een groot aantal voorstellingen gemaakt met buitenlandse regisseurs, acteurs en vormgevers. Enkele namen zijn: Jürgen Gosch, Lena Müller, Katrin Bombe, Wilfried Minks, Elena Mannini, Mechthild Schwienhorst, Fredy Deisenroth en Marcos Viñals Bassols. We spelen regelmatig voorstellingen in het Vlaamse taalgebied. Soms ontdekken wij interessante buitenlandse auteurs en makers, die wij als eerste in Nederland introduceren.

Met de komst van Theu Boermans als artistiek directeur in 2010 zal deze internationale dimensie verder ontwikkeld worden. Als regisseur heeft hij veel gewerkt in Duitsland en België en daar een breed netwerk opgebouwd. De eerste invloeden daarvan zijn reeds zichtbaar. Met de Münchner Kammerspiele en NT Gent zijn afspraken gemaakt over het uitwisselen van regisseurs en acteurs. Volgend seizoen maken wij maar liefst twee voorstellingen in samenwerking met NT Gent. Susanne Kennedy regisseerde onlangs bij de Münchner Kammerspiele de voorstelling *They shoot horses, don't they?*. Franz Wittenbrink, in Duitsland en Oostenrijk befaamd om zijn zangtheater, startte de voorbereidingen van de bijzondere voorstelling *Koninginnenacht* bij het Nationale Toneel in 2011.

Internationalisering is voor het Nationale Toneel geen doel op zich. Internationale samenwerkingen moeten passen in de artistieke ontwikkeling en zakelijke positie van het gezelschap. Onze uitgangspositie daarbij is dat het Nationale Toneel geworteld is in het Europese toneel en een bijdrage wil leveren aan de verdere ontwikkeling daarvan op de internationale podia.

6. SPONSORING EN MECENAAT

SPONSORING EN MECENAAT

Het lijkt erop dat in 2010 een omslag heeft plaatsgevonden in het denken over fondsenwerving en mecenaat. Volgens sommigen onder druk van de bezuinigingen, volgens anderen een structurele omslag in het denken over de economie van de kunsten. Hoe dan ook, de tijd is rijp om los te komen van het idee dat fondsenwerving in de culturele sector not done is. Voor het Nationale Toneel betekent sponsoring simpelweg meer inkomsten voor onze activiteiten en daar profiteert in de eerste plaats het publiek van.

Voor het Nationale Toneel betekent fondsenwerving en sponsoring ook investeren in een relatie, in het proces van geven en ontvangen. Dit is niet iets dat we er zo maar bij willen doen, het gaat immers ook om de reputatie van het Nationale Toneel. We willen graag dat het rendement voor de sponsors zichtbaar is, maar ook dat de sponsoring bijdraagt aan het artistieke product van de organisatie.

Zo hebben we in 2010 natuurlijk geïnvesteerd in onze Vrienden die het Nationale Toneel een warm hart toedragen en die we graag 'dicht bij ons houden'. Verder werd in 2010 een aantal bijzondere projecten van het Nationale Toneel ondersteund door derden. De voorstelling *Retour Hollandse Spoor* werd mede mogelijk gemaakt door Haag Wonen. De gelden toegekend na het behalen van de Toneelpublieksprijs voor Kopenhagen zullen worden ingezet voor de realisatie van *De Driestuiversopera* in 2011. Deze gelddonatie werd mede mogelijk gemaakt door de stichting Diorapthe.

Het past in onze filosofie om sponsoring en fondsenwerving, de verbinding met de maatschappij en natuurlijk ook met het publiek, verder te professionaliseren. Dat vraagt om een duidelijk aanbod voor sponsors en een structurele investering van het Nationale Toneel in sponsorwerving. In 2011 gaan we daar een volgende stap mee maken, ondersteund door een internationaal bekend bureau.

7. PERSONEEL & ORGANISATIE

PERSONEEL & ORGANISATIE

De medewerkers van het Nationale Toneel maken het gezelschap; zij zijn het gezicht van het gezelschap. Dit is bij uitstek het geval met onze acteurs. Opvallend kenmerk van onze organisatie is, dat we naast onze 65 vaste medewerkers, jaarlijks nog minstens evenveel gastmedewerkers tijdelijk onderdak bieden. Daarbij waren ook in 2010 weer veel artistieke gezichten: acteurs, vormgevers, vertalers en regisseurs.

Het Nationale Toneel is een organisatie in beweging die continu inspeelt op de veranderingen om haar heen. Dit vraagt veel inzet en flexibiliteit van de medewerkers. Het personeelsbeleid van het Nationale Toneel is erop gericht goed voor de leden van het gezelschap, in hun verschillende levensfasen, te zorgen. Daarom wordt aandacht besteed aan regelmatige functionerings- en beoordelingsgesprekken, scholing en doorgroeimogelijkheden, maar ook aan acceptabele werkdruk en veiligheid op de werkvloer.

OPLEIDINGEN

Met het oog op doorgroeimogelijkheden, horizontaal en verticaal, is het van belang dat werknemers zich blijven ontwikkelen. Het gezelschap heeft een laag personeelsverloop. We zijn hier trots op, maar dit betekent tevens dat de gemiddelde leeftijd steeds hoger wordt. Om ervoor te zorgen dat werknemers met voldoening hun loopbaan tot hun pensioengerechtigde leeftijd kunnen voortzetten stimuleren we het volgen van opleidingen. In 2010 zijn de volgende trainingen/opleidingen gevolgd en/of georganiseerd: *in company training* functioneringsgesprekken; *in company training* beoordelingsgesprekken; arbeidsrecht voor managers; airbrush cursus; workshops “Search Strategy: optimaliseren voor het web” en “Kom je ook? – Buitenspelen met mobiele media”; competentietest opleidingsbehoefte; trainingen voor bedrijfshulpverlening (BHV) en beheerder brandmeldinstallaties.

PERSONEELSWIJZIGINGEN

De grootste verandering bij het Nationale Toneel is de nieuwe directie, die in mei 2010 werd aangekondigd. Johan Doesburg legt per 31-12-2010 zijn functie als artistiek directeur neer. Hij zal per 1-9-2011 opgevolgd worden door Theu Boermans, die per direct verantwoordelijk werd voor de programmering van seizoen 2011-2012. Op donderdag 7 oktober overleed onverwacht algemeen directeur Evert de Jager. Walter Ligthart, afkomstig van adviesbureau

Twynstra Gudde, werd aangesteld als interim directeur. Per februari 2011 werd Ligthart benoemd tot vaste zakelijk directeur.

Verder werd in 2010 een nieuwe uitvoerend producent aangesteld die leiding geeft aan de uitvoerende afdelingen en de ateliers en deel uitmaakt van het Management Team. Op de afdeling Marketing & Communicatie is tijdelijk een medewerker *Corporate Communicatie en Marketing* aangetrokken om de corporate identity van het Nationale Toneel beter te positioneren. In december heeft acteur Jochum ten Haaf afscheid genomen waardoor het ensemble eind 2010 uit twaalf in plaats van dertien acteurs bestond. Daarnaast zijn er op diverse afdelingen tijdelijke medewerkers aangenomen vanwege hun specifieke expertise of voor het opvangen van zwangerschapsverlof of ziekte.

JUBILEA

In het najaar van 2010 werd een Zilveren Krommer uitgereikt aan Carel Bekkering, als bekroning op het feit dat hij 25 jaar als theatertechnicus bij het Nationale Toneel werkzaam is. Deze onderscheiding wordt uitgereikt door de VSCD (Vereniging Schouwburgen en Concertgebouwdirecties). Ook werden een vijftal medewerkers in de bloemen gezet omdat ze al twintig jaar werkzaam zijn bij het gezelschap.

ZIEKTEVERZUIM

Om langdurig verzuim te voorkomen wordt in overleg met de arbodienst en het verzuimloket van het OVMC al in een vroeg stadium naar oplossingen gezocht zoals coaching, het inschakelen van een arbeidsdeskundige of het laten verrichten van een werkplekonderzoek. Hierdoor hebben we een relatief laag ziekteverzuim van 3,3%; het landelijk ziekteverzuim in 2009 was 4,3% (bron: CBS). Het merendeel van de ziekmeldingen is korter dan zeven dagen. Het ziekteverzuimpercentage is in 2010 gedaald naar 3,3%, de ziekmeldingfrequentie was 0,83%. In 2009 waren deze percentages respectievelijk 3,8% en 0,96%.

PERSONEEL & ORGANISATIE

ONDERNEMINGSRAAD

De ondernemingsraad heeft regelmatig vergaderingen waarin wordt gesproken over beleidsveranderingen, kunstenplan en subsidies, gang van zaken rondom voorstellingen, repetities en tournee en arbozaken. De ondernemingsraad bestond in 2010 uit:

- Jeroen Feelders (tweede inspicieënt)
- Lejo De Hingh (educatief medewerker)
- Vincent Linthorst (acteur)
- Jochum ten Haaf (acteur)
- Anouk Goorman (medewerker communicatie en marketing)

MEDEWERKERS

Algemeen directeur

Evert de Jager († 7-10-2010)

Zakelijk directeur a.i.

Walter Ligthart (per oktober 2010)

Artistieke directie

Johan Doesburg
Theu Boermans

Acteurs

Annemaaike Bakker, Laura de Boer, Ronald Boogaard, Nettie Blanken, Jan Paul Buijs, Martin Brinckman, Cees Coolen, Hans Croiset, Tamar van den Dop, Roos Eijmers, Jan van Eijndthoven, Khaldoun Alexander Elmecky, Bert Geurkink, Hubert Fermin, Jochum ten Haaf*, Marcel Hensema, Wim van den Heuvel, Kees Hulst, Antoinette Jelgersma*, Jelle de Jong, Bas Keijzer, Sadettin Kirmiziyüz, Victoria Koblenko, Manoushka Kraal, Hans Leendertse, Caroline Liekens, Vincent Linthorst*, Tibor Lukacs, Rosa Mee, Wim Meuwissen, Bien De Moor, Tim Murck, Anniek Pheifer*, Meral Polat, Anne Prakke, Dennis Rudge, Esther Scheldwacht, Ariane Schluter*, Jobst Schnibbe*, Kevin Schoonderbeek, Betty Schuurman*, Michel Sluysmans*, Pieter van der Sman*, Liz Snoijink, Jaap Spijkers*, Jeroen Spitzenberger*, Çigdem Teke, Susan Visser, Xander van Vledder*, Bram van der Vlugt, Juul Vrijdag, Eva van de Wijdeven, Sophie van Winden*, Stefan de Walle*

Kinderen: Yasmina Ajala, Benjamin Aranovitch, Inge Chevainy, Sebastiaan de Jong, Sander Lekkerker, Naomi Liefeld, Nagyova Madirsan, Beyoncé Offeí, Thayra Post, Oumy Souma, Jinte Uiterloo, Pieter Verhulst, Yessle Weltevreden.

Begeleider kinderen: Ellen Julianus

Muzikanten: Reint van den Brink, Dick Brouwers, Wim Elzinga, Henk Jonkers, Jules Kirch, Michiel Ockeloen, Ian Rijksen, Theo Sieben, Remco Sietsema, Michael von Villiez, Iefke Wang,

Stagiaires: Myrthe Burger, Nhung Dam, Dorike van Genderen, Gjalt Lindeboom, Camilla Meurer, Cheryl Moenen, Yannick Noomen, Anne Rats, Eva Smid, Imke Smit

* ensemble-acteurs

Regisseurs

Johan Doesburg, Job Gosschalk, Susanne Kennedy, Franz Marijnen, Jaap Spijkers, Peter Tuinman, Erik Vos
Artist in residence: Laura van Dolron

Auteurs/Vertalers/bewerkers

Auteurs: Alan Ayckbourn, Laura van Dolron, Michael Frayn, Johann Wolfgang von Goethe, Arnon Grunberg, Elfriede Jelinek, Gotthold Ephraim Lessing, Nazmiye Oral, Gerardjan Rijnders, Michel Sluysmans, Polly Stenham, Anton Tsjechov, Enda Walsh, Karst Woudstra

Vertalers/Bewerkers: Karim Ameer, Roel Janssen, Sophie Kassies, Tom Kleijn, Kim van Kooten, Franz Marijnen, Karst Woudstra

Dramaturgen

Karim Ameer, Celine Buren, Marit Grimstad Eggen, Costiaan Mesu, Rezy Schumacher**

Regie-assistenten

Ingmar van der Bie, Lotte Bos, Céline Buren, Jona Rens, Rodney Verhoeven, Annechien de Vocht
Assistent-regisseur: Marjolein Polman
Regie-stage: Lisette de Jong, Henriëtte Rietveld, Lara Wakelkamp

Vormgevers

Decor: Norbert ter Hall, Lena Müller, Tom Schenk, Marcos Viñals Bassols, Katrin Bombe, Mechthild Schwienhorst, Michiel Voet
Stage decor: Bibi Trompeter
Kostuums: Catherine Cuykens, Iris Elströdt, Lotte Goos, Dorien de Jonge, Elena Manini, Mechthild Schwienhorst, Yan Tax (assistent: Marie Lauwers)
Licht: Fredy Daisenroth, Pelle Herfst, Reinier Tweebekke, Jan Harm Wagner
Muziek/ Geluidsontwerp: Richard Janssen, Harry de Wit, Alain van Zeveren, Arjan Kruidhof
Video: Wout Boekeloo

Productie

Uitvoerend producent: Freek Kramer, Rudy van Wijk
Productieleiders: Monique Koppers, Freek Kramer, Hans Nass, Rodney Verhoeven
Medewerker productie/tourneeplanning: Mirjam Overdevest
Stagiaires productie: Reena Giasi, Marjolein Mol, Lisa Suijker

Techniek

Lex Caboot***, Jeroen Bas, Tijmen Bergman, Carel Bekkering, Lex Boere, Hans Boven, Willy Caspers, Joris Engering, Jeroen Feelders, René Frankhuizen, Geert Jan de Groot, Richard Janssen, Vincent Kok, Arjan Kruidhof, Gerrit Maronier, Angelique Miedema, Hans Mooij, Erik Sluiter, Joop Spies, Hans Spinnler,

MEDEWERKERS

Lukas Tulkens, Paul in het Veld, Joris Visée,
Jan Harm Wagner
Stagiaires: Vincent Berends, Justus Matla,
Roel Rijkschroeff

Decoratier (Decoruitvoering)

Hans Rompa**, Ruud Brouwer, Koos 's-Gravendijk,
Ronald van Rijn, Arjen Schoneveld

Kostuum, kap- en grime atelier

Iris Elströdt**

Kostuum: Marijne Addink, Amanda van Marion, Peter
van der Meer, Judith van Ooijen, Claudia Pellegrini,
Daan Wieman,

Kleed(st)ers: Marijne Addink, Kiswati van Keulen,
Judith van Ooijen, Simone Oosterwal

Grime: Lianne Gorissen, Cynthia van der Linden,
Roy Manukiley, Frederique Nuhaan

Stagiaires: Kim Frijlink, Wieteke Geertsma, Lianne
Gorissen, Stefanie Hardenberg, Suet Huy Ho,
Priscilla Vorrinck, Iris Zuidema

Communicatie, Marketing en Educatieve Dienst/ Tribune

Marjolein de Boo**, Marja Copier, Lejo De Hingh,
Diane Fossen, Anouk Goorman-van Holten, Esmee
Meertens, Dieke van der Spek, Elise Schoenmaker,
Perkyn Spiekerman

Stagiaires: Rik Eckhardt, H el ene Gorissen, Elise
Schoenmaker, Rosemarie Tabor, Saskia Hoop

Bureaumanager

Marianne Hilkhuijsen

Interne zaken

Maria Uitdehaag**

Personeelszaken: Anna-Belle de Haan

Facilitair: Jack Zuidema**, Sonja Schermer-van den
Berg, Silvy Behari, Martin Brinckman, Hava de Jong,
Berry Kramer, Hannah Stoffels, Rianne Valstar

Financiën, Salarisadministratie & ICT

Ronald Boogaard**, Daan Oppenhuizen, Aruna
Ramdjanamsingh

Overige

Catering: Pimento

Inleidingen: Mark van Berlo, Wanda Cremers,
Maaikje Glerum, Jolie Vreeburg, Saske Wentink
Publieksbegeleiders: Wijnand Boon, Arno Loriaux,
Annemarije van Harten, Phylcia Kaldenhoven,

Rianne Valstar

Fotografie & film

Deen van Meer, Leo van Velzen, Jaap Vrengoor

Casting-adviezen

Kemna Casting: Job Gosschalk, Marc van Bree

Casting kinderen: Martha Morjet kindercasting

Voorstellingsverkoop

Impresariaat Jacques Senf

** afdelingshoofd

8. SAMENSTELLING BESTUUR

SAMENSTELLING BESTUUR

IN HET VERSLAGJAAR 2010 WAS HET BESTUUR ALS VOLGT SAMENGESTELD

Mevrouw drs. M.M. van Zuijlen
Zelfstandig ondernemer

Mevrouw drs. L.E.J. Engering-Aarts
Oud-Wethouder Financiën en Cultuur Den Haag

De heer drs. G.H.O. van Maanen
*secretaris-generaal Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport*

Mevrouw drs. R.A. Meines-Westra
directeur Boomers Top Generation

De heer dr. J.L. Locher
kunsthistoricus en oud directeur Gemeentemuseum Den Haag

De heer ir.drs. J. van der Veer *(per februari 2010)*
Voormalig CEO van Royal Dutch Shell

De heer mr. S. Harchaoui *(per november 2010)*
*Voorzitter van de Raad van Bestuur FORUM
Instituut voor Multiculturele Vraagstukken*

9. VERANTWOORDING (SAMENVATTING)

ALGEMENE GEGEVENS

Statutaire naam	Stichting Het Nationale Toneel
Statutaire zetel	Den Haag
Rechtsvorm	Stichting
Doelstelling	De Stichting heeft ten doel theater te maken en te bevorderen in de ruimste zin van het woord in Den Haag en de rest van Nederland in het kader van de landelijke toneelvoorziening. De stichting tracht dit doel onder meer te bereiken door het in stand houden van het toneelgezelschap het Nationale Toneel. Voorts kan zij voor de verbreding van toneel film- en/of televisie-opnamen (doen) maken.

BELEID

Om de doelstelling als bovengenoemd te behalen wordt beleid ontwikkeld. Dit beleid van het Nationale Toneel is gebaseerd op diversiteit en kwaliteit. Met een omvangrijk repertoire wil het Nationale Toneel een groot publiek bereiken. Dit kan door voorstellingen te maken voor iedereen die naar theater wil, door het produceren van zowel nieuwe stukken als klassiekers, politieke stukken als familiedrama's, tragedies als komedies. Gevarieerd, van klassieke voorstellingen in de lijst van de Koninklijke Schouwburg en de schouwburgen in het land tot multimediale performances in het eigen theater.

De uitvoering van dit beleid wordt vastgelegd in het activiteitenplan en reflecteert zich in zowel de programmering van de stukken als de speelplekken en speelbeurten. Dit alles met inachtneming van alle (financiële) randvoorwaarden.

MAATSCHAPPELIJKE BETEKENIS

Het Nationale Toneel stelt zich ten doel om de kunstvorm toneel voor de bevolking van Den Haag op een excellente kwalitatieve standaard te brengen en te houden. Dat wil zeggen dat het NT klassiek, modern en vernieuwend toneel programmeert en met elk van deze onderdelen gelijke tred houdt met de internationale standaard en de nieuwste internationale ontwikkelingen op het gebied van toneel.

Daarnaast voldoet het Nationale Toneel aan de behoefte van de schouwburgen in het land om elk seizoen een aantal indringende repertoirevoorstellingen van grote artistieke kwaliteit te laten reizen – soms uit het erfgoed, soms recent geschreven - die thematisch belangrijke culturele ontwikkelingen signaleren.

De resultaten van onze activiteiten worden zichtbaar in de zaalbezettingen en de vele blijken van erkenning van het publiek in Den Haag en het land, maar ook door de veelal positieve kritieken, de nominaties én toneelprijzen. Daardoor ook voelen we ons gesterkt deze weg verder uit te bouwen, maar ook om te vernieuwen.

Met de komst van de nieuwe directie in 2011 gaat dit proces verder vorm krijgen

Zoals Simon Reinink, directeur van het Concertgebouw zei : *“Welke voorstelling is van maatschappelijk belang? Eén die volle zalen trekt of één die geen volle zalen trekt maar van grote kwaliteit is en een belangrijke culturele ontwikkeling signaleert of in gang zet? Een belangrijke taak van kunstenaars is ook de luis in de pels zijn van de samenleving, die kritisch is en dwars tegen alles in gaat. Dat is van groot maatschappelijk belang.”*

MEERJARENSUBSIDIE(S)

Bij brief van het Ministerie van OCW van 16 september 2008, kenmerk DK/I&I/39206, werd meegedeeld dat voor de periode 2009-2012 de subsidie werd vastgesteld op een bedrag van € 2.306.972 voor 2009 en € 2.267.076 per jaar voor 2010, 2011 en 2012. Bedragen welke door onder meer de motie-Hamer en de overheidsbijdrage in de arbeidskostenontwikkeling en prijsontwikkeling werden gewijzigd in € 2.460.889 voor de jaren 2010 tot en met 2012. Dit conform de brief van 20 augustus 2009 kenmerk DK/I41480.

De Gemeente Den Haag deelde bij brief van 15 december 2009, kenmerk OCW/2009.12821 mee: “Ingevolge uw aanvraag met betrekking tot het meerjarenbeleidsplan Kunst en Cultuur 2009-2012 “Wonderlijke Noodzaak” en de vaststelling van de gemeentebegroting 2010, zullen wij uw instelling subsidie verlenen voor 2010. De subsidie wordt verleend om het op uw meerjarenbeleidsplan 2009-2012 gebaseerde programma van activiteiten voor het jaar 2010 te kunnen uitvoeren.” De hoogte van dit bedrag is € 3.434.056.

EIGEN INKOMSTENNORM

Vanaf 2010 geldt een minimumnorm van 17,5% van de totale structurele overheidssubsidie. Dit geldt tot 2012. In de volgende subsidieperiode 2013-2016 zal deze structureel met 4% moeten stijgen, een gemiddelde groei van een procent per jaar tussen 2013 en 2017.

Het bovenstaande leidt tot een eigen inkomstennorm voor 2010 van € 1.031.615. In werkelijkheid beslaan de eigen inkomsten een bedrag van € 1.651.863 (ruim 28% van de structurele overheidssubsidie in 2010). Hiermee wordt ruimschoots aan de gestelde eis voldaan.

MATCHINGSREGELING

Voor de cultuurproducerende instellingen in de basisstructuur is met ingang van 2009 door het Ministerie van OCW de “Tijdelijke regeling aanvulling eigen inkomsten cultuurinstellingen” de “matchingsregeling” in het leven geroepen. In het kader van deze regeling kan extra subsidie als bonus op de groei van de eigen inkomsten worden verleend. Dit als doel instellingen te stimuleren de omvang van de eigen inkomsten te vergroten.

Het matchingsbedrag voor 2009 is bepaald op basis van de door de accountant goedgekeurde jaarrekening. Bij brief van 12 november 2010, referentie 247940 werd een matchingssubsidie verleend van € 217.834.

Inmiddels is in het kader van de bezuinigingen de matchingsregeling voor 2010 ingetrokken.

PRESTATIE/SPREIDING

De gemeente Den Haag heeft in haar brief terzake de subsidieverlening 2009 een prestatienorm vastgesteld van: minimaal 240 voorstellingen per jaar, waarvan minimaal 100 in Den Haag. Het Ministerie houdt deze cijfers ook als gemiddelden aan voor de periode 2009-2012, met gemiddeld per jaar 73.075 bezoekers. Daarnaast moeten er per jaar gemiddeld 30 educatieve of andere activiteiten plaatsvinden met gemiddeld 660 bezoekers.

Voor 2010 werd ruimschoots aan deze eisen voldaan, met 378 voorstellingen waarvan 207 in Den Haag en een bezoekersaantal van 94.518.

BESTUUR

In het verslagjaar vonden twee mutaties plaats binnen de samenstelling van het bestuur.

De heer J. van der Veer trad per februari 2010 toe tot het bestuur, terwijl de heer S. Harchaoui per 16 november 2010 als bestuurslid werd benoemd.

De bestuurssamenstelling per medio 2010 is daarmee als volgt:

Naam	Functie	Datum van aftreden
Mevrouw Drs. M.M. van Zuijlen	voorzitter	1 september 2012
Mevrouw Drs. L.E.J. Engering-Aarts	penningmeester	1 september 2012
De heer Drs. G.H.O. van Maanen		8 november 2011
De heer Ir. Drs. J. van der Veer		1 februari 2014
Mevrouw Drs. R.A. Meines-Westra		5 november 2009 *
De heer Dr. J.L. Locher		30 september 2010 *
De heer Mr. S. Harchaoui		16 november 2014

* In verband met bijzondere omstandigheden heeft het bestuur besloten dat zowel mevrouw Meines-Westra als de heer Locher tijdelijk deel blijven uitmaken van het bestuur. Beiden zullen in 2011 aftreden.

VERSLAGJAAR 2010

REGELS VAN GOED BESTUUR

In het verslagjaar zijn de richtlijnen besproken zoals die in de Code Cultural Governance worden beschreven. De 23 belangrijkste aanbevelingen die door de Commissie Cultural Governance zijn vastgesteld, worden opgevolgd. Het besturingsmodel van het Nationale Toneel en een eventuele overgang naar het model van een Raad van Toezicht is momenteel onderwerp van gesprek.

Directie

De directie van het Nationale Toneel bestond in 2010 uit:

Naam	Functie
Evert de Jager († 7-10-2010)	Algemeen directeur
Walter Ligthart	Zakelijk directeur a.i.
Johan Doesburg	Artistiek directeur

VERSLAGJAAR 2010

Vermogenspositie

1.1 Subsidieafrekeningen

Ministerie van OCW

In haar brief 216286 d.d. 9 september 2010 heeft het Ministerie van OCW meegedeeld dat het Nationale Toneel heeft voldaan aan de verplichtingen op grond van artikel 2.15 van de Regeling op het specifiek cultuurbeleid.

Gemeente Den Haag

De gemeente Den Haag ging over tot vaststelling van haar subsidie over 2009, bij brief nr. OCW/2010.3780 d.d. 31 mei 2010.

1.2 Algemene reserve

Op de balans per 31 december 2009 stond een algemene reserve van € 1.009.009. De volgende mutaties vonden hierop plaats:

Bij vrijval bestemmingsreserve	4.679
Bij saldo uit gewone bedrijfsvoering 2010	37.688
Bij ontvangen rente	15.536

Het bovenstaande leidt tot een saldo van € 1.066.912 per 31 december 2010.

Het bestuur heeft in 2010 besloten het bedrag van de algemene reserve te splitsen in een “weerstanddeel” en een “algemeen deel”. Het weerstandsdeel, weerstandvermogen, zou aan de hand van een uitgevoerde risico-inventarisatie voor 2011 een bedrag van € 625.000 beslaan. Dit betekent dat er een algemene reserve resteert van € 441.912.

Algemeen

2.1 Resultaat

Het positieve resultaat uit gewone bedrijfsvoering 2010 komt uit op een bedrag van € 37.688. Voor een specificatie wordt verwezen naar de functionele exploitatierekening.

2.2 Producties

In het boekjaar 2010 zijn veertien producties gespeeld, te weten:

De Kersentuin en New Electric Ballroom (deze twee producties hadden in 2009 hun première), Dat Smoel (wordt in 2011 hernomen), Tirza, Pier Paolo Pasolini, Over Dieren, Glenn Gould, Iemand

moet het doen (co productie met Frascati), Stem Wijzer, Retour Hollandse Spoor, Kopenhagen, Emilia Galotti, Welk Stuk en Verre Vrienden. Deze laatste productie zal in 2010 verder worden gespeeld. In het verslagjaar werden 378 voorstellingen gespeeld waarvan 171 buiten Den Haag (ruim 45%), waarmee in 2010 aan de speelverplichting werd voldaan.

Verder vonden er 92 educatieve activiteiten plaats met in totaal 2.954 deelnemers. Deze activiteiten bestonden uit 47 voorbesprekingen/inleidingen in theaters in het land voorafgaand aan een van de voorstellingen en 45 workshops en andere activiteiten in het voortgezet en hoger onderwijs.

2.3 Prestatieoverzicht

Zie onderstaande tabel

	2010		beleidsplan		2009	
	aantal activiteiten	aantal bezoeken	aantal activiteiten	aantal bezoeken	aantal activiteiten	aantal bezoeken
1. Voorstellingen						
in de standplaats	207	34.243	100	20.575	187	32.596
in de regio	13	5.212	20	7.500	16	3.894
in de rest van Nederland	157	54.754	120	45.000	203	63.532
in het buitenland	1	309	0	0	2	969
subtotaal	378	94.518	240	73.075	408	100.811
2. Overige activiteiten	92	2.954	30	660	96	2434
subtotaal	92	2.954	30	660	96	2434
Totaal generaal	470	97.472	270	73.735	504	103.245

Het moge duidelijk zijn dat de richtcijfers van het beleidsplan ruim zijn overtroffen. De producties werden in 2010 zeer goed bezocht. Het overall-bezoekerspercentage steeg van 52,7% in 2009 naar 68,3% in 2010. Voor de voorstellingen in Den Haag steeg dit percentage van 63,8% in 2009 naar 72,9% in 2010.

2.4 Personeelsbezetting

Hieronder volgt een overzicht van de begrote en werkelijke personeelsbezetting in fte's in 2010

	werk	begroot	verschil	werk 2009
1.1.1 Algemene directie	1,0	1,0	0,0	1,0
1.1.2 Personeelszaken	0,9	0,9	0,0	0,9
1.1.3 Financiële Zaken	2,6	2,6	0,0	2,6
1.1.4 Secretariaat	2,6	2,6	0,0	1,8
1.1.4b Communicatie/Marketing	6,1	5,1	1,0	5,3
1.1. Personeel beheer	13,2	12,2	1,0	11,6
2.1.1 Artistieke directie	1,2	1,0	0,2	1,0
2.1.2 Artistieke medewerkers	3,8	3,8	0,0	3,9
2.1.3 Uitvoerend personeel	56,9	55,9	1,0	59,1
2.1.4 Overig personeel	9,0	8,6	0,4	8,4
2.1 Personeel activiteiten	70,9	69,3	1,6	72,4
Totaal	84,1	81,5	2,6	84

VERSLAGJAAR 2010

Ad 1.1.4 Personele problemen, w.o. een tweetal zwangerschappen op de afdeling communicatie/marketing leiden tot een overschrijding van 1 fte in 2010.

Ad 2.1.1 Vooruitlopend op zijn nieuwe functie als artistiek directeur trad Theu Boermans reeds parttime in dienst in 2010.

Ad 2.1.3 Overschrijding met 1 fte als gevolg van zwangerschappen en vervanging wegens ziekte.

Ad 2.1.4 Deze overschrijding is met name het gevolg van de keuze om per voorstelling in het NT Gebouw 2 publieksbegeleiders in te zetten in plaats van 1 zoals voorheen.

EXPLOITATIEREKENING

FUNCTIONELE EXPLOITATIEREKENING BOEKJAAR 2010

	Rekening 2010	Begroting 2010	Rekening 2009
BATEN			
Directe Opbrengsten			
Publieksinkomsten	1.472.586	1.072.945	1.545.482
Overige inkomsten	58.790	45.000	163.998
Indirecte Opbrengsten			
Sponsoren	35.000	100.000	0
Totale Opbrengsten	1.566.376	1.217.945	1.709.480
Subsidie OCW CuNo	2.460.889	2.480.889	2.501.856
Matchingsregeling	217.834	0	0
Subsidie gemeente Den Haag	3.434.516	3.434.056	3.447.056
Overige subsidies/bijdragen	85.500	0	50.500
Totale Bijdragen	6.198.739	5.914.945	5.999.412
TOTALE BATEN	7.765.115	7.132.890	7.708.892
LASTEN			
6. Beheerslasten:			
Personeelslasten	901.684*	837.172	753.298
7. Beheerslasten:			
Materiële lasten	872.690	810.000	939.550
Totale Beheerslasten	1.774.374	1.647.172	1.692.848
8. Activiteitenlasten:			
Personeelslasten	4.405.453	4.271.755	4.341.016
9. Activiteitenlasten:			
Materiële lasten	1.547.600	1.228.963	1.781.382
Totale Activiteitenlasten	5.953.053	5.500.718	6.122.398
TOTALE LASTEN	7.727.428	7.147.890	7.815.246
SALDO GEWONE BEDRIJFSVOERING	37.688	-15.000	-106.354
Saldo rentebaten/-lasten	15.536	15.000	21.199
Saldo bijzondere baten/lasten	0	0	0
EXPLOITATIERESULTAAT	53.224	0	-85.155

* Dit bedrag ligt aanzienlijk hoger dan in 2009, mede als gevolg van een verschuiving van formatieplaatsen.

Evert de Jager (1955 - 2010)

Als achtjarige wist Evert de Jager al dat hij het theater in wilde. Op zijn achttiende werd hij aangenomen op de Toneelschool in Maastricht. Evert begint zijn carrière als acteur bij de Haagse Comedie, de voorloper van het Nationale Toneel. Kort daarop schreef hij zijn eerste theatertekst. Het stuk trok de aandacht van dramaturg Karst Woudstra, die hem in contact bracht met Franz Marijnen van het RO theater. Bij dat gezelschap speelde Evert de ene mooie rol na de andere.

Na enige tijd als regisseur actief te zijn geweest kreeg Evert het artistiek leiderschap van de Voorziening in Groningen aangeboden. Hij doopte het gezelschap om tot het Noord Nederlands Toneel en nam ook de zakelijke leiding op zich. Daarmee introduceerde hij het begrip algemeen directeur in de toneelwereld.

Evert voerde bij het Noord Nederlands Toneel een aantal vernieuwingen door, die het theaterbeleid in Nederland ingrijpend zouden veranderen. Zo ontwikkelde hij het Groninger model, het inmiddels alom gangbare systeem om meer experimentele voorstellingen te bekostigen uit de inkomsten van succesvollere voorstellingen in de grote zaal. Hij ging als eerste directeur van een gesubsidieerde toneelgezelschap in zee met een commercieel verkoopkantoor om zijn voorstellingen aan de man te brengen en hij zette een nieuw theater op: de inmiddels roemruchte Machinefabriek.

In 1999 trad Evert aan als algemeen directeur van het Nationale Toneel. Onder zijn leiding floreerde het gezelschap als grote, toonaangevende speler in het Nederlandse theaterlandschap. Het Nationale Toneel trok zich terug uit Theater aan het Spui en speelde vaker in eigen huis. In 2008 realiseerde Evert zijn grote droom: een eigen theater voor het gezelschap. Dit Nationale Toneel Gebouw werd een thuisbasis met kantoren, werkplaatsen en maar liefst drie theaterzalen, waar gespeeld en gerepeteerd kon worden. Met de voorstellingen werden onder-tussen records gebroken: vele artistieke prijzen en publiksaantallen van meer dan 100.000 bezoekers per jaar.

Op 7 oktober 2010 kwam er abrupt een einde aan Evert's succesvolle carrière. Tijdens een werkbezoek in München werd hij in zijn hotelkamer overvallen door een hartstilstand waaraan hij zou overlijden.

Zijn dood laat een grote leegte achter in het Nederlandse theaterbestel. Juist nu de kunsten politiek onder vuur liggen had een gedreven strateeg als Evert van grote waarde kunnen zijn voor de culturele sector. Wel laat hij een kerngezond en geïnspireerd gezelschap na, dat tot ver in de toekomst schatplichtig blijft aan een groot theaterman.

het Nationale Toneel

Schouwburgstraat 8

2511 VA Den Haag

070 3181444

www.nationaletoneel.nl

info@nationaletoneel.nl